

Riječ

broj 39
prosinac
2005.



glasnik hrvatske kulturne zajednice wiesbaden

- *Izdajemo sami sebe*
- *Razgovor –
Alena Paštar*
- *Preljepi zvuci za
prepuštanje zaboravu*
- *I u Wiesbadenu
proslavljen Tadijin
stoti rođendan*
- *Bosna i Hercegovina
u 20. stoljeću*
- *Sisak*
- *Djelić Hrvatske usred
Wiesbadena*
- *Kulturell etabliert*
- *25 godina HKD Berlin*





Svim čitateljima, članovima,
suradnicima i prijateljima
želimo blagoslovljene božićne blagdane
i sretnu i uspješnu Novu godinu !

Članovi predsjedništva HKZ-a Wiesbaden:

Ivo Andrijević	06128-42483
Edvin Bukulin	06145-2167
Biserka Andrijević	0611-314409
Kornelija Reitel	0611-4689320
Juraj Štambuk	0611-86714
Mate Grgat	0611-409996
Stjepan Hlapčić	0611-408456
Štefica Kolumbić	0611-422746
Katarina Ott	0611-61775



Naslovnica: Plitvička jezera, zamrznuti slap
Ovitak: Lidija Bajuk u Wiesbadenu,
stražnja: Ljetno slavlje – dolje: Razgovor,
strana: desno: Baka i unučica

Riječ

Glasnik Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden

Glasnik izlazi dva puta godišnje.

Adresa uredništva:

Kroatische Kulturgemeinschaft e.V.
Postfach 3747, D-65027 Wiesbaden

Tel: +49(0)6128-42483 i +49(0)611-314409

Fax: +49(0)6128-45856

E-Mail: rijec@web.de

Nakladnik:

Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden
Internet: "http://www.hkz-wi.de"

Adresa:

Kroatische Kulturgemeinschaft e.V.
Postfach 3747, D-65027 Wiesbaden
Za nakladnika: Ivo Andrijević
e-mail: andrivo@freenet.de
mobitel: 0175-5289410

Glavna urednica: Biserka Andrijević
e-mail: biserka.andrijevic@wiesbaden.de

Članovi uredništva: Ivo Andrijević,
fra Ante Bilokapić, Edvin Bukulin,
Kornelija Reitel, Štefica Kolumbić

Suradnici: Ivica Košak, Ivek Milčec

Rukopisi se ne vraćaju.

Cjenik oglasnog prostora:

1/1 stranica: 100 Eura, 1/2 stranice: 50 Eura,
1/4 stranice: 25 Eura, 1/8 stranice: 13 Eura.

Oglas u boji otraga na ovitku – dvostruka cijena

Banka: Nassauische Sparkasse Wiesbaden

Broj računa (Kto.): 116 027 186

Broj banke (BLZ): 510 500 15

UVODNA RIJEČ

Dragi čitatelji,
još jedna godina se bliži kraju, pa je to prilika da se osvrnemo unazad, pogledamo što smo i koliko učinili, jesmo li zadovoljni postignutim ili se moglo možda bolje. Stremljenje za boljim, kojega ima, je svakako dobro, nešto što nas neprekidno tjera naprijed, što nas nadahnjuje i potiče na stvaralaštvo i upravo je to kamen temeljac našega zajedništva. Hrvatska kulturna zajednica je u 2005. djelovala dobro, pa možda i vrlo dobro no zasigurno je ostalo još dosta neostvarenog, još dosta želja koje će morati pričekati jednu drugu, bolju priliku.

Ako se na 2005. osvrnemo šire gledano onda ćemo ju pamtiti kao godinu u kojoj je umro naš veliki Papa, Ivan Pavao II, godinu vremenskih katastrofa: strahovitog podmorskog potresa i Tsunamia, vala koji je u jugoistočnoj Aziji doslovce progutao stotine tisuća života, razornog orkana Katrina koji je opustošio i poplavio jug Amerike i snažnog potresa u Pakistanu. Svijet je zacijelo potresla i vijest o terorističkim napadima islamista, bombaša samoubojica, usred Londona, a jedna od rijedih dobrih vijesti bila je, prvi put u povijesti Njemačke, dolazak jedne žene na čelo vlade. Osvrnimo se malo i na Hrvatsku, je li 2005. godina uspjeha ili neuspjeha? Uspjesi koji su nas ispunili ponosom i radošću dolaze kao što je to većinom slučaj, s područja športa. Hrvatska je osvojila Davis Coup, Hrvatska nogometna reprezentacija plasirala se na Svjetsko nogometno prvenstvo u Njemačkoj, a Janica Kostelić postiže sjajne rezultate u alpskom skijanju. Moglo bi se reći i da je uspjeh, konačni početak pregovora Hrvatske s EU. No, je li to doista uspjeh? Nedavno uhićenje generala Ante Gotovine svakako baca sjenu na uspjeh Hrvatske vlade. Iako se to uhićenje moglo očekivati kad tad, ispunilo nas je gorčinom, nemoći i tugom. Izazvalo je to različite reakcije među nama, a jedno viđenje ovih nemilih događaja donosimo u ovom broju Riječi na stranici 2 i 3 pod naslovom «Izdajemo sami sebe». Pročitajte, promislite i prosudite sami.

Nadalje donosimo vrlo zanimljiv članak o Bosni i Hercegovini u 20. stoljeću, o tome kako su Hrvati u Wiesbadenu glasovali za Vijeće stranaca, o proslavi 15. obljetnice utemeljenja i djelovanja naše zajednice i još mnoga druga vrijedna štiva.

Primitite ovu «Riječ» kao naš skroman božićni dar Vama dragi čitatelji. Neka vam ovo blagdansko vrijeme bude ispunjeno svim Vašim nadanjima i mirom koji smo zaslužili nakon još jedne radne i naporene godine.

Sretan Vam Božić i puno blagostanja, sreće, zdravlja i uspjeha u Novoj godini.

Uredništvo

KAZALO

<u>Odjeci</u>	
Ivo Andrijević: Izdajemo sami sebe	2
<u>Iz života zajednice</u>	
Ivo Andrijević: Ipak samo jedna zastupnica	4
<u>Razgovor</u>	
Alena Paštar	5
<u>Iz života zajednice</u>	
Ivo Andrijević:	
Preljepe za prepuštanje zaboravu	7
<u>Književna stranica</u>	
Štefica Kolumbić: Dragutin Tadijanović - stota obljetnica života i rada	10
<u>Iz rajnsko-majnskog područja</u>	
Ivo Andrijević: I u Wiesbadenu proslavljen Tadijin stoti rođendan	13
<u>Iz hrvatske povijesti</u>	
Edvin Bukulin: Bosna i Hercegovina u 20. stoljeću	14
<u>Iz hrvatskih krajeva</u>	
Ivica Košak: Sisak	18
<u>Govorimo hrvatski</u>	
Jezični savjeti	22
<u>Iz rajnsko-majnskog područja</u>	
Marijana Erstić: Krleža-Gesellschaft	24
<u>Iz života zajednice</u>	
Biserka Andrijević:	
Djelić Hrvatske usred Wiesbadena	26
Ivo Andrijević:	
Nedostaje političke volje	27
<u>Stvaralački ogledi</u>	
Ivan Crnčić: Bogečki Božić	28
<u>Iz rajnsko-majnskog područja</u>	
Ružica Kasalo: Kulturell etabliert	29
<u>Iz hrvatskih udruga</u>	
Ivek Milčec: 25 godina HKD-a	30
»Vladimir Fran Mažuranić« - Berlin	
<u>Obavijesti</u>	32

Izdajemo sami sebe!

Zašto najjača stranka vlada uz potporu umirovljenika i srpske manjine, a ne na primjer pravaša? Ne upućuje li to na pogodbu o rasprodaji hrvatskih vrijednosti i hrvatskog ponosa Europi na volju, rasprodaji koja bi u drukčijoj koaliciji bila puno teže provediva?

Prisjetimo se, makar nerado, prošle "lijeve" vlade i nekih njenih propusta poput ničim opravdanog popuštanja Slovencima u pitanju morske granice, potpune nedjelotvornosti u otkrivanju i kažnjavanju prijevара u pretvorbi, nesposobnosti u rješavanju gospodarskih teškoća, rasprodaji mnogih za hrvatsku važnih tvrtka, a onda budimo poštenu pa spomenimo i neke uspješnije odrađene zadaće kao što je bila cestogradnja i – približavanje Europi doradom i promjenama mnogih vidova državnog upravljanja.

U tom približavanju Europi osobito je sporna bila suradnja s tužiteljstvom u Haagu, suradnja koja je izazvala silne javne prosvjede u Splitu i drugdje u Hrvatskoj. Prosvjede je predvodio današnji predsjednik vlade, tada još vođa oporbe. Jesu li prosvjedi bili opravdani? Zar je bivša vlada ikoga izručila Haagu? Zar nije usprkos suradnje, na sve moguće načine otežavala provedbu besramnih haških prohtjeva? Zar nije ipak bila mala pobjeda što se generalu Norcu sudilo u Hrvatskoj, a ne u Haagu?

Prosvjedi su utoliko bili opravdani, jer je već onda trebalo jasno reći Europi i cijelom svijetu da za Hrvatsku Europa nije raj u koji se ulazi samo preko haškog čistilišta, nego je hrvatsko PRAVO po zemljopisnoj, povijesnoj, kulturnoj, političkoj i svakoj drugoj pripadnosti da sudjeluje u odlučivanju o sudbini kontinenta na kojem se nalazi. Prosvjedi su bili opravdani zbog nepostojanja jasno određenog i čvrstog stava prema Europi i haškom proizvoljnom tumačenju krivnje, premda – budimo opet poštenu – takvog čvrstog stava nije bilo ni prije "lijevih" ni sada poslije njih, nikad ga nije bilo!

Danas su na vlasti oni koji su svojevremeno predvodili prosvjede. Dolazeći na vlast dobro su pazili da ostanu "centar", da ne skrenu ni milimetar "u desno". Izgledao je to vješt politički potez, sjetimo li se europske histerije kad je u Austriji u vladajućoj koaliciji sudjelovala stranka (die Freiheitlichen) Jörga Häidera (Europa koja se kune u demokraciju nije prihvaćala demokratske izbore u Austriji!). Nova hrvatska vlada je možda vješto izbjegla neku novu europsku histeriju, ali nije pridobila naklonost: iz Haaga su stigle proširene optužnice u kojima je oslobođanje hrvatskih krajeva proglašeno "zločinačkim pothvatom", hrvatsko državno i vojno vodstvo "zločinačkom grupom"! Hrvatska je optužena da je "zločinački" napala samu sebe!

Odgovor nove vlade bio je mlak i neodlučan poput ". . . dokazat ćemo nevinost na sudu u Haagu . . .". Koju nevinost na kojem sudu? Zar se u Haagu sudi za ratne

zločine ili se sudi Hrvatskoj što se zamjerila Europi? Što se usudila cijeloj Europi reći da je europskom milošću umjetno stvorena i održavana tvorevina Jugoslavija ustvari tamnica naroda? I da je "veliki državnik" Tito vješt zločinac koji je Europu desetljećima vukao za nos? Što se odbranila od napadača usprkos njegovoj silnoj oružanoj premoći i licemjernoj europskoj zabrani isporuke oružja "na područje Jugoslavije"? Što je Europi koja je brzi vojni pohod smatrala najjednostavnijim rješenjem pomrsila račune? Doslovno ju razpametila? Što se drznula razjediniti Europu, kad su napadi zapeli, i čak postići priznanje pomoću onih koji su uvidjeli da je ludost ratom održati državu koja u miru ne može opstati? I na kraju, a možda najviše zbog toga, što je uz pomoć Amerike našla rješenje u Oluji okrenuvši leđa beskrajno jalovim europskim pregovorima i lordovskom mlaćenju prazne slame?



General Ante Gotovina

I stara i nova vlada znaju vrlo dobro u što se izrodio sud u Haagu, u politički bič za kročenje onih koji bi plesali drukčije nego što Europa svira. A Europa svira da probija uši: nismo mi krivi za rat na Balkanu, nego oni s Balkana! Podjednako naravno! Kako ih zaustaviti kad vole ratovati, čak i sami sebe napadaju! Evo vam Haag, to je najbolji dokaz da su svi zločinci! Još će na kraju i uspjeti sami sebe uvjeriti da su sve moguće poduzeli, ali ništa nije pomoglo, jer se naprosto nije ni moglo pomoći.

Manjka li hrvatskim vođama one hrabrosti koje je bilo 1990. – 1995.? Boje li se biča? Bi li narod stao uz svoje

vođe kao pred 15 godina, kad bi Europi pokazali što misle o Haagu kao što su pokazali što misle o Jugoslaviji? To je jamačno jedna od velikih dvojba. Narod se teško svrstava iza vođa za koje nije siguran da im je boljitak naroda važniji od osobnog bogaćenja. Narodu je dosta žrtvovanja koje je tako nejednako raspodijeljeno. Narod hoće barem djelić onakvog boljeg života kakav "oni gore" već odavno uživaju. Je li obećanje kako će nam Europa donijeti blagostanje djelotvoran lijek narodnoj zlovolji? Nije li to varanje samog sebe, ne stvarajući se blagostanje vlastitim trudom, a ne tuđim poklonima, pogotovo ne europskima?

Europa nije samo utjeha narodu. Ona je privlačna i političarima, jer im otvara mnoge nove mogućnosti napredovanja svake vrste. Sukob s Europom oko istine o domovinskom ratu i sramne europske potpore velikosrpskom napadu, k tomu još uz veliku neizvjesnost narodne podrške, većini hrvatskih političara ne izgleda isplativ. Uostalom, kako ovako slab uopće pomišljati na sukob, bez ugleda u zemlji a još manje izvan nje zbog sebičnosti, krađe i mita? Zar zbog ovakve ili onakve prošlosti odlagati ulazak u europsko društvo?

Smije li se zbog ničim zajamčene bogatije budućnosti žrtvovati vlastita prošlost? Tko to smije? Ponavlja li se priča o hrvatskim guskama koje opet idu u maglu vjerujući se da je dovoljno promijeniti smjer – na zapad?!

Nije li svaka magla jednako neprovidna?

Teška je to optužba upućena i staroj vladi protiv čije je politike prema Haagu i braniteljima hrvatski narod svojevremeno prosvjedovao na ulicama, a još više sadašnjoj vladi koja je ondašnje narodne prosvjede predvodila, a danas i sama svojom rasprodajom hrvatske prošlosti tjera narod na ulice. Teška je optužba, ali neizbježna kad čitamo izjave o uhićenju simbola hrvatske pobjede, generala Ante Gotovine: ". . . potvrda vjerodostojnosti hrvatske države . . . (Ivo Sanader)", ". . . krupni korak k potpunom rješenju problema za Hrvatsku . . . (Ivica Račan)", ". . . omogućava . . . da se ostavi iza nas jedna mučna faza u odnosima s Haagom . . . (Vesna Pusić)".

Dio oporbe ne izbjegava istinu o značenju uhićenja generala Gotovine (Anto Džapić – težak dan za Hrvatsku . . . , Ljubica Lalić – s Gotovinom je optužena i hrvatska država . . . , Damir Kajić – očekivao sam uhićenje kada to bude odgovaralo SAD-u i Velikoj Britaniji . . .)

Želio bih vjerovati da bi odnos prema smislu i besmislu "dokazivanja nevinosti generala Gotovine u Haagu" bio drukčiji da je vlada drukčije sastavljena. No vlada je sastavljena upravo kao da se unaprijed htjelo imati slobodne ruke u rasprodaji hrvatske prošlosti, hrvatskog ponosa i hrvatske časti. Upravo to će donijeti suđenje Ante Gotovini. A sve one koji se skrivaju iza mudrosti poput: "zločin je zločin" ili "nevinost se dokazuje na sudu", podsjećam:

Hrvatskoj je uz blagoslov demokratske Europe bio nametnut grozan i prljav rat. Očajnički se braneći još i bez oružja po naredbi Europe, zaustavili smo napade. Mlaci prosvjedi protiv zvjerstava napadača, više su

zvučali kao ohrabrenje za dalje napade nego kao opomena. Okupirani krajevi bili su "očišćeni" od Hrvata, ne samo protjerivanjem, nego i klanjem. Okupirano napadači nisu morali ni štiti, to je za njih preuzeo UNPROFOR. Čak im je pomagao protjerati preostale Hrvate, sjetimo se Iloka, i mirno dopuštao ugrožavanje tisuća civila, sjetimo se miniranja Peruće. Europa je smišljala planove poput Z4 koji bi ovjekovječili srpsko osvajanje. Kad ja toliko gorčine osjećam kad ovo pišem, koliko se tek gorčine nakupilo u braniteljima na prvoj crti bojišnice, koji su iz blizine vidjeli sva zvjerstva, koji su danonoćno bili izloženi granatama koje su na njih padale preko glava UNPROFOR-a? Koliko je beskrajnog žrtvovanja trebalo da se to izdrži? Koliko su pak žrtve podnijeli mudronje za koje je "zločin zločin" i koji bi druge slali "u Haag po pravdu"?



Prosvjedi protiv uhićenja Ante Gotovine

Branitelji poput Ante Gotovine nisu u prljavom ratu smjeli pokleknuti, jer bi to bio kraj Hrvatske. Oni su u prljavom ratu morali pobijediti, pobijediti pod svaku cijenu, jer je to značilo biti ili ne biti. Oni nisu tražili prljavi rat, nego pred prljavim vođenjem rata i pred nadasve prljavom politikom nisu smjeli ustuknuti. A tek Oluja! Ona je morala munjevito napredovati i munjevito završiti, prije nego prljava europska politika stigne smisliti kako ju zaustaviti. Zar su mudronje zaboravili koliko su Englezi i Francuzi graknuli? Srećom je tada već sve bilo gotovo, zahvaljujući upravo onome koga bi mudronje slali "u Haag po pravdu", jer "zločin je zločin".

Ante Gotovina je hrvatske branitelje u borbi protiv groznog i prljavog protivnika i svoj prljavoj politici usprkos doveo do pobjede. I tko sad traži da ta pobjeda bude bez ijedne mrlje?? Pa ista ona prljava europska politika koja je jedva skriveno poticala prljavi rat protiv Hrvatske!

Hrvatska bi u Europu, sebičnu, posvađanu i tako nemoralnu Europu da se vlastitog kršćanstva boji. Hrvatskoj se žuri, pa neka se za to, Europi na volju, ponovno žrtvuju oni koji su za Hrvatsku žrtvovali sve. Navikli su! A ako ipak neće, natjerat ćemo ih, jer – Hrvatska je "vjerodostojna". Kako se brzo zaboravi da ta "vjerodostojna država" danas ne bi ni postojala da nije bilo onih koje danas izdajemo. Bit će prekasno kad jednom shvatimo da smo izdali sami sebe.

Ivo Andrijević

Ipak samo jedna zastupnica

Izbori za Vijeće stranaca grada Wiesbadena održani 27. studenoga 2005. nisu ispunili naše nade

Ne želim pojedinačno nabrajati niti imena, niti brojeve osvojenih glasova svakog kandidata Hrvatske liste, nego pokušati pokazati što su Hrvati u Wiesbadenu mogli drukčije i bolje napraviti.

Jesmo li previše očekivali kad smo se nadali da ćemo u sljedeće četiri godine u Vijeću stranaca biti zastupljeni s dva zastupnika?

Početak je obećavao uspjeh. Prvo, uspjeli smo uz pomoć Hrvatske župe pridobiti više mladih da budu kandidati na Hrvatskoj listi, drugo, opet uz pomoć Hrvatske župe skupili smo blizu 90 potpisa potpore Hrvatskoj listi, znatno više od potrebnih 60. Tiskano je mnoštvo letaka, ne samo s pozivom na izbore, nego i s uputama kako treba glasovati, detaljnim pojašnjenjem zašto dolazi do gubitka glasova ako se upute ne slijede, te letak na kojem su bili predstavljeni naši kandidati. Mnogi su te letke dobili poštom, a svatko ih je mogao uzeti u Hrvatskoj župi i u savjetovaštu Caritasa. Naš župnik, fra Ante Bilikapić, tri je nedjelje zaredom poslije mise pozivao na izbore i ponavljao kako treba glasovati, pokazivao je letke i upućivao župljane da ih uzmu i doma u miru pročitaju. Bilo bi stoga suviše opet ponavljati sadržaje letaka.

U nedjelju navečer objavljen je privremeni ishod izbora po kojem je Hrvatska lista dobila 6,5 % glasova (ukupno 3565) i dva zastupnika. Temelj toj procjeni su bili samo oni glasački listići na kojima su birane liste (stavljanjem križića pored imena liste kako je to na letcima pokazivano), a pored imena kandidata je sve ostalo prazno. To su dakle bili listići koji su označenoj listi donosili najveći mogući broj glasova, svih 31. Ako 3565 podijelimo s 31 dobijemo 115. Toliko je dakle Hrvata glasovalo po naputku.

Takav broj potvrđuje i kasnije objavljeni konačni ishod izbora, po kojem je Hrvatska lista dobila ipak samo jednu zastupnicu u budućem Vijeću stranaca osvojivši ukupno 3620 glasova ili 3,5 % (samo 55 glasova više od privremenog ishoda). Kandidati na donjoj polovici liste, dakle oni koji su pristali biti na listi da bi se postiglo potrebnih 11, svojim osvojenim glasovima upućuju na 115 Hrvata koji su birali po naputku, dakle samo Hrvatsku listu. Tako su 10. i 11. na listi kojima biranjem samo liste pripadne dva

glasa po biraču uistinu i osvojili svaki 230 glasova (115 x 2), a 8. i 9. kojima pripadne tri glasa po biraču svaki 345 glasova (115 x 3). Ima doduše malih odstupanja koja se mogu zanemariti.

Na gornjem dijelu liste vidljivo je da je dio hrvatskih birača birao pojedinačne kandidate, a ne listu u cjelini. Dvoje kandidata je dobilo 12 glasova više, troje 9, jedan 6 i jedan 3 glasa više. Mala odstupanja od samo jednog glasa opet ću zanemariti.

Malo složenijom računicom (složenom za opisivanje, inače tek malo vrlo jednostavne kombinatorike) dobivamo najmanje 4 birača (u slučaju da su birali više kandidata pojedinačno), a najviše 20 birača (u slučaju da su birali samo jednog kandidata pojedinačno) koji Hrvatskoj listi nisu dali najveći mogući broj glasova. Time je Hrvatska lista izgubila najmanje 64, a najviše 560 glasova.

Poznavajući Hrvate rekao bih da su oni koji su birali pojedine kandidate to činili zbog jednog njima dragog kandidata (prijatelj, rođak ili slično), a ne zbog više njih, pa je vjerojatnije da je izgubljeno više stotina glasova, a ne samo stotinjak.

Jesmo li time izgubili drugog zastupnika u vijeću stranaca?

Dodamo li na primjer 400 glasova, premašili bi brojku od ukupno 4000 glasova i postigli 3,8 %. Ni to ne bi bilo dovoljno za dva zastupnika, još uvijek bi nam manjkalo oko 1000 glasova ili preračunato 30-tak birača (koji bi glasovali za listu, a ne pojedinačno, razumije se!). Iako je odziv Hrvata ove godine s oko 10 % bio malo bolji nego pred četiri godine (9 %), iako je manje njih biralo pojedinačne kandidate, pa je manje glasova izgubljeno, ipak smo još dosta daleko od dva zastupnika. Tek bi odziv na izbore od otprilike 12 % (160 birača) dostajao za dva zastupnika.

12 % znači da bi svaki osmi Hrvat u Wiesbadenu išao glasovati. Ali kako od onih koji nikad nijednu kulturnu priredbu ne posjete, nijedno predavanje ne poslušaju, nijednu knjigu ne prolistaju, a kamoli kupe, kako od njih očekivati da u nedjelju popodne umjesto spavanja poslije objeda odu glasovati za Hrvatsku listu?

IvAn

Alena Paštar

Ako su interesi isti onda treba zajednički raditi i uzajamno se podržavati

Na nedavno održanim izborima za Vijeće stranaca grada Wiesbadena pobijedila je Alena Paštar iako nije bila nositelj Hrvatske liste Wiesbaden. Kako je do toga došlo i je li ona zadovoljna izborom pokušati ćemo saznati kroz ovaj razgovor, na koji je Alena rado pristala.



Alena Paštar

Riječ: Obzirom da Vas u Wiesbadenu mnogi ne poznaju biste li se ukratko predstavili našim čitateljima?

Paštar: Vrlo rado. Rođena sam 24. prosinca 1976. u Wiesbadenu, gdje sam odrasla i školovala se. Maturirala sam 1996. i upisala studij ekonomije koji sam nakon godinu dana prekinula. Odlučila sam se za brže stjecanje zvanja i počela tražiti mjesto za izučavanje na području bankarstva. Vrlo brzo sam dobila mjesto u jednoj banci u Frankfurtu te sam 1999. završila nauk i stručnu školu te stekla zvanje ekonomistice za bankarske poslove (Bankkauffrau). Ta ista banka me je potom preuzela i u njoj i sada radim.

Riječ: Na Hrvatskoj listi ste kandidirali pod imenom Komljenović. Kako to?

Paštar: Ja sam kandidirala pod imenom Paštar, ali obzirom da sam se nedavno udala prijavi me ured u

Wiesbadenu još uvijek vodio pod mojim djevojačkim imenom Komljenovic, pa je to ime moralo biti na Listi.

Riječ: Možda je upravo to doprinijelo Vašoj pobjedi, jer prezime Paštar je u Wiesbadenu nepoznato?

Paštar: Doista je nepoznato, moj suprug nije iz Wiesbadena, a inače je Dalmatinac. Ne znam je li to doprinijelo mojoj pobjedi, istina je da Komljenovića u Wiesbadenu ima dosta, usprkos toga Hrvati ovdje u Wiesbadenu vjerojatno bolje poznaju moje roditelje ili rodbinu nego li mene.

Riječ: Suprug Vam je Dalmatinac, a otkud potječu Komljenovići?

Paštar: Moji roditelji potječu iz Bosne i Hercegovine, točnije iz Prijedora. Oni su kao i jedan dio moje rodbine u Njemačku otišli početkom sedamdesetih, a drugi dio rodbine napustio je Prijedor u vrijeme srpske agresije na Bosnu i Hercegovinu. Oni su tada došli u Wiesbaden, no većina ih danas živi u Zagrebu. U Prijedoru imam samo još jednu tetu i tetka.

Riječ: Vratimo se sada izborima za Vijeće stranaca. Usprkos velikom trudu Hrvatske katoličke župe i Hrvatske kulturne zajednice da potaknu Hrvate na izlazak na birališta i davanje glasova Hrvatskoj listi, na izbore je izišlo samo 10% od ukupnog broja Hrvata s pravom glasa u Wiesbadenu, pa smo i ovoga puta dobili samo jedno mjesto u Vijeću stranaca. Što Vi mislite zašto Hrvate tako malo zanimaju izbori za Vijeće stranaca?

Paštar: Ne bih ja rekla da ih ne zanima, već je to izvjesno neznanje. Oni naprosto ništa ne znaju o tom Vijeću, ja to vidim i kod moje rodbine. Radi se zapravo o toj generaciji koja je došla ovdje raditi i koja cijeli život mašta o povratku u domovinu i toliko je zaokupljena zarađivanjem novaca, gradnjom kuća u domovini i pripremanjem na povratak «jednoga dana», da za gotovo ništa drugo nema vremena. Oni se skoro uopće ili vrlo malo bave time što se događa u Njemačkoj. Najbolji primjer je jezik, mnogi i nakon trideset godina provedenih u Njemačkoj vrlo slabo govore njemački, a o pisanju da i ne govorim. Oni ustvari ne znaju koju korist ili kakve mogućnosti imaju od i kroz Vijeće stranaca. Ali nisu Hrvati tu neka iznimka, slične su prilike i kod drugih stranaca.

Riječ: Ne samo da nisu u dovoljnom broju izašli na izbore, već jedan dio njih nisu glas dali Listi, kako je bilo preporučivano, nego su glasovali za pojedince i time

najvjerojatnije poklonili glasove i promijenili poredak na listi. Vi ste npr. s četvrtog mjesta došli na prvo. Što Vi mislite kako je do toga došlo?

Paštar: Točno je da sam sa četvrtog mjesta na listi došla na prvo, ali razlike po broju glasova između prvog i petog na listi bile su vrlo male. Kako je do toga došlo ne znam, no svatko ima pravo glasovati onako kako to želi. Je li se tako svjesno glasovalo ili se iz neznanja križić stavljao pored pojedinih poznatih imena i time upotrijebilo samo nekoliko glasova od ukupnih 31 na koliko je svatko imao pravo, ne znam. Možda je ipak odlučujuću ulogu odigrala činjenica da je nositelj Liste, Dinko Grgat, još školarac i prilično mlad, pa su glasači prosudili da bi on u Vijeću stranaca samo zbog razlike u godinama već bio prema drugim redovito starijim zastupnicima u neravnopravnom položaju. A možda su i fotografije kandidata tome doprinijele, pa su glasači birali prema simpatijama.

Riječ: Recite nam koliko ste upućeni u rad Vijeća stranaca?

Paštar: Moram priznati da prije moje kandidature za Hrvatsku listu i sama nisam mnogo znala o radu Vijeća stranaca, ali došavši na Listu počela sam se time malo više baviti i tražiti obavijesti, naročito u internetu. Nisam se nadala da ću biti izabrana pa to svakako nije dovoljno, no jasno mi je da Vijeće stranaca nema nikakvu moć odlučivanja o pitanjima stranaca, ali može znatno utjecati na javno mnijenje, može djelovati kao savjetodavno tijelo, te može posredovati i pomoći kod traženja raznih rješenja. Iskrsnu li neki veći problemi onda se gradske vlasti, političke stranke i razne organizacije itekako obraćaju Vijeću, jer kroz njega žele čuti mišljenje stranaca, pa ako je potrebno, traže i povezivanje s udrugama stranih građana.

Riječ: Naša donedavna zastupnica u Vijeću stranaca bila je Marija Crnčić koja je taj posao radila vrlo dobro i vrlo savjesno na čemu joj mi ovim putem najsrdačnije zahvaljujemo. Možemo li se tome nadati i od Vas?

Paštar: Možete, ja ću se truditi koliko je to moguće iako se u jednom takvom vijeću teško mogu zastupati interesi samo jedne nacije. Ipak, ja ću pokušati što bolje se uključiti u rad tog Vijeća. Na primjer kandidirati ću za predsjedništvo Vijeća stranaca kako bi bila što bolje upućena, a isto tako imala priliku i sama utjecati na neke odluke. Pokazati ću zanimanje, a spremna sam i raditi što se svakako cijeni i donosi ugled kako meni, tako i cijeloj hrvatskoj zajednici. Ako se radi za sve onda se radi i za sebe. Želim time reći da ako se u jednom takvom tijelu ništa ne radi, već samo popunjava mjesto, onda to i ništa ne donosi, onda je teško napraviti nešto, a naročito za vlastitu naciju.

Održavati ću kontakte s Hrvatskom kulturnom zajednicom i s Hrvatskom katoličkom župom i redovito izvješćivati o radu Vijeća stranaca.

Riječ: Kakvi su Vaši izgledi da budete izabrani u predsjedništvo Vijeća stranaca obzirom na veliku većinu Turaka?

Paštar: Iskreno rečeno ne znam kavi su moji izgledi i hoću li uspjeti, ali pokušati ću. Mislim da je bolje da kandidiram, jer ne bi bilo dobro da su u predsjedništvu samo Turci. Idealno bi bilo da u predsjedništvu ima predstavnika što više različitih nacija, no s druge strane Turci su u Wiesbadenu kao i u cijeloj Njemačkoj najbrojniji među strancima pa je i logično da imaju većinu.

Riječ: Hoće li se moći s njima plodno surađivati?

Paštar: Ja se tome nadam, nadam se da i među njima ima mlađih ljudi, predstavnika drugog naraštaja koji su navikli na njemačke standarde, a sigurna sam da kao stranci u Njemačkoj imamo nekih zajedničkih interesa, pa ako su interesi isti tu onda treba zajednički raditi i uzajamno se podržavati. Mislim da, iako su najbrojniji, u jednom ovakvom tijelu i te kako moraju paziti što rade, moraju djelovati na dobrobit svih stranaca, a ne samo svoju.

Riječ: Kako su Vašu novu obvezu koju ste preuzeli pobijedivši na izborima primili Vaš suprug, Vaši roditelji i rođaci?

Paštar: Moj suprug i ja o svemu se dogovaramo. Razgovarali smo o tome prije mog izbora, neposredno poslije kandidature za Hrvatsku listu. On nema ništa protiv, njemu je važno da ja to želim.

Moji roditelji i rođaci nisu bili nimalo iznenađeni, kažu da ću ja biti dobra zastupnica i da sam za to sposobna. Drago im je na neki način, a možda su i malo ponosni što sam upravo ja pobijedila. Na Listi je bila i moja sestra, Danijela koja je vrlo draga i vesela osoba, ali sasvim drugačiji tip osobe od mene. Ja sam, kažu moji, puno ozbiljnija i kao takva dobro ću predstavljati Hrvate u Vijeću stranaca.

Riječ: Vidim da čekate bebu. Ne će li Vam to otežavati ili čak onemogućavati rad u Vijeću stranaca?

Paštar: Ne, to uopće ne će biti problem, sve je već dogovoreno. Tri mjeseca nakon poroda ja se vraćam na posao, a moj suprug će uzeti roditeljski dopust, na koji ovdje ima pravo jedan od roditelja, i biti kod kuće s bebom i brinuti se o njoj u vrijeme moje odsutnosti, pa tako i u vrijeme sastanaka Vijeća stranaca koji su, koliko znam, jedanput mjesečno. Za nas je naprosto povoljnije ako on ostane kod kuće i čuva dijete. Pravila kako otac mora ići raditi a majka biti kod kuće s djecom ionako danas više ne važe, a budimo iskreni, djetetu je potrebna i majka i otac podjednako.

Ja sam isto odrasla tako, nas je više čuvao tata nego li mama i to je odlično uspijevalo. Odgovornost za djecu i njihov odgoj roditelji moraju dijeliti.

Riječ: U potpunosti se slažem s Vama. Vidim da je Marija dobila jednu vrlo samopouzdanu i odlučnu nasljednicu, što me osobno veseli. Čestitam na pobjedi i zahvaljujem na ovom ugodnom i iskrenom razgovoru.

Razgovor vodila: Biserka Andrijević

Prelijepi zvuci za prepuštanje zaboravu

Povodom 15. obljetnice svoga utemeljenja i djelovanja HKZ Wiesbaden je 3. prosinca u Kulturforum-u u Wiesbadenu priredila koncert Lidije Bajuk



Nastup Lidije Bajuk

Koncert je održan u prestižnoj dvorani "Kulturforum" u središtu Wiesbadena u nastavku jednosatne proslave 15. obljetnice utemeljenja HKZ-a Wiesbaden. Posjetitelji okupljeni na proslavi su se na poziv za početak koncerta s prostrane galerije širokim stubama spustili u dvoranu. Ulaz je bio slobodan, jer je koncert bio dar svima koji vole Hrvatsku ili se zanimaju za nju i žele znati kako ih HKZ Wiesbaden može još bolje s Hrvatskom upoznati.

Zauzevši svoja mjesta i umirivši se u dvorani koja je postupno zamračivana sve dok nije samo još pozornica svjetlucala pod raznobojnim svjetlosnim mlazovima, očekivali smo s rastućom napetošću početak koncerta.

Nastup je najavila Iva Andrijević kratkim pregledom mnogih oblika zanimanja Lidije

Bajuk za staru hrvatsku narodnu glazbu, od etnografskih istraživanja i prikupljanja starih pjesama, njihove glazbene obrade i izvođenja na koncertima, pa sve do skladanja vlastitih skladba i izdavanja knjiga koje opisuju sadržaj, podrijetlo i okolnosti nastanka pjesama. Pregled je radi njemačkih gostiju bio na njemačkom jeziku.

Zatim je na pozornicu, koju su vrijedne ruke članica HKZ-a lijepo украсile cvijećem i božićnim zelenilom, stupila Lidija Bajuk dočekanu srdačnim pljeskom. O svakoj pjesmi koju je otpjevala davala je kratka pojašnjenja, vidjelo se da ju u svakoj pjesmi zanima mnogo više nego sama melodija i riječi .



Iva Andrijević je na njemačkom jeziku dala kratak opis djela glazbenice i književnice Lidije Bajuk

To se osjetilo i u njenoj izvedbi. Nije to bio tek vrlo lijep glas, zvučan a mekan, jasan a suzdržljiv, ugodne boje, savršeno precizan i siguran, nije to bila samo izvrsna pratnja na gitari. Lidija Bajuk je u izvedbu unosila sve što je u pjesmi nalazila – raspoloženja, očekivanja, namjere, bojazni, tjeskobe, radost i tugu. Svaka je pjesma bila kao mala priča, jednostavna i prostodušna, ali beskrajno iskrena do dirljivosti, do uzbuđenosti i do suza. Kraj svake pjesme izazvao bi pljesak, prvo buran, spontan, a onda odjednom suzdržaniji kao da ne želi previše odgoditi sljedeću pjesmu i sljedeću priču punu iskrenih osjećaja.

Lidija Bajuk se predstavila i kao skladateljica otpjevavši tri svoje skladbe. Po svojoj glazbenoj ljepoti nimalo ne zaostaju za narodnim pjesmama, pa je to dokaz o vladanju svim glazbenim umijećima, od skladanja, zatim glazbene obrade, pa sve do izvedbe.

Vrhunac oduševljenja posjetitelja Lidija Bajuk je iskoristila da nas pozove da svi zajedno zapjevamo poznatu međimursku pjesmu "Klinčec sjedi pod oblokom". Rado smo joj se pridružili ispočetka možda malo bojažljivo, ali u nastavku sve glasnije i hrabrije.

Lidija Bajuk je večeri dala i predbožično ozračje otpjevavši nekoliko vrlo lijepih starih božićnih pjesama, koje ja, moram priznati, dosad nisam čuo, a vjerujem ni mnogi drugi.



Horst Klee sa zadovoljstvom prihvaća dar Lidije Bajuk – CD-tonski nosač

Iako je koncert razmjerno dugo potrajao, sat i pol, Lidija Bajuk je pjevala bez stanke, a na kraju, udovoljavajući dugotrajnom pljesku, dodala još dvije pjesme. Od posjetitelja se

oprostila porukom da Hrvatsku nose u srcu, kao što ju ona nosi. Ja bih dodao: svatko onako kako najbolje umije, a kako to Lidija Bajuk divno umije glazbom neka nam svima služi kao poticaj.

Pripreme proslave 15. obljetnice i koncerta

Proslava 15. obljetnice utemeljenja i djelovanja Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden došla je s malim zakašnjenjem, u kasnu jesen umjesto u kasno proljeće, ali razloge poput prezaueosti i čestih i dugih boravaka u domovini bolje je ne nabrajati. Važnije je pojasniti kako je došlo do odluke da se 15. obljetnica tako svečano označi – koncertom Lidije Bajuk, jedne od naših najznačajnijih etno-glazbenica.

U listopadu ove godine posjetili smo koncertnu dvoranu Muzičke i umjetničke škole u Wiesbadenu i ocijenili ju vrlo pogodnom za veće priredbe uz pristupačnu cijenu iznajmljivanja. Predbilježili smo jedan od rijetkih još slobodnih dana – 3. prosinca. Na sastanku predsjedništva je odlučeno da se raspoloživost prigodnog prostora iskoristi za jednu svečaniju proslavu naše 15. obljetnice i otprilike je zacrtan i tijek te proslave.

Zamisao o koncertu Lidije Bajuk je brzo rođena i odmah prihvaćena iz više razloga: glazba i izvedba Lidije Bajuk su nam bili poznati kao vrhunsko umjetničko dostignuće, k tome i vrlo prepoznatljivo hrvatsko. Lidija Bajuk je 2004. vrlo uspješno nastupila u Mainzu i bilo nam je jednostavno povezati se s njom. I na kraju – za HKZ Wiesbaden to nije bio prvi susret s hrvatskom etno-glazbom, kod nas je već gostovala Dunja Knebl dok je obrada starih narodnih pjesama u domovini još bila u povojima, a i za igrokaz "Šuma Striborova" koji je izvodila Kazališna grupa mladih HKZ-a Wiesbaden upotrijebljena je isključivo takva glazba za tonsku pratnju prizora.

Lidija Bajuk je brzo odgovorila na naš upit, srećom potvrdno. Mogla je doći u Wiesbadenu 3. prosinca. Vrlo opsežne pripreme su mogle početi!

Kulturforum je dio djelatnosti Muzičke i umjetničke škole u Wiesbadenu, a služi kao okvir za kulturne događaje. U središtu je grada, a time i u središtu pažnje. Za predstave služi koncertna dvorana Muzičke i umjetničke škole s 200 sjedala, za nuždu se može 20-tak sjedala dodati. U zadnjem dijelu dvorane su stube kojima se penje na prostranu galeriju koja

ujedno služi i kao raskošno predsoblje preko kojeg je dvorana povezana sa širokim uličnim ulazom. Velika staklena ulazna vrata, širok hodnik popločan mramorom, prostrana galerija s puno stakla, zidovi s nosećim betonskim stupovima i velikim staklenim površinama, zaokruženi strop – sve je to vrlo moderna arhitektonska cjelina, koja ipak ne djeluje hladno iako ne odiše prisnošću. Ima ta cjelina neku osobitost, čak privlačnost, u njoj se može udobno osjećati. Iako je dvorana prvenstveno namijenjena koncertima klasične glazbe, prikladna je i za koncerte svake druge vrste glazbe, a naravno i za predavanja ili zasjedanja.



Uvodni govor predsjednika
Ive Andrijevića

Očuvati hrvatsku nacionalnu svijest i bogatstvo europskih kultura

Za našu proslavu 15. obljetnice odabrali smo široku galeriju, koja je zbog pogleda na pozornicu dolje, niže i zaobljeni strop gore, visoko, djelovala još prostranijom. Članovi, prijatelji i uzvanici su dočekivani dobrodošlicom i čašom pjenušca. Nakon polsatnog okupljanja, međusobnog pozdravljanja i upoznavanja, predsjednik HKZ-a Wiesbaden je u prigodnom govoru pozdravio nazočne i dao kratak pregled bogate petogodišnje djelatnosti zajednice. Budućnost zajednice je vezao uz društveni razvoj u Njemačkoj i Europi izrekavši nadu da će očuvanje nacionalne svijesti i pripadnosti postati sama po sebi razumljiva vrlina, naravno uz istovremeno potpuno razumijevanje i štovanje tuđeg. Europska kulturna raznolikost nipošto nije nešto suvišno, nego je to veliko

bogatstvo zbog međusobne povezanosti i srodnosti tih kultura, čak bi se ponekad moglo govoriti i o dopunjavanju europskih kultura. To proizlazi iz njihovih zajedničkih korijena i svijest o tome treba čuvati i njegovati, dok je prešućivanje tih korijena u europskom ustavu neshvatljiv ustupak težnjama globalizacije koji će trajno naštetiti ugledu cijele Europe u svijetu i ugledu europskih naroda pojedinačno.

Nazočne su nakon predsjednika pozdravili Horst Klee, zastupnik u parlamentu Zemlje Hessen, naš stari poznanik i veliki prijatelj Hrvata i HKZ-a Wiesbaden, zatim dr. Adolf Polegubić, poslanik Naddušobrižničkog ureda i glavni urednik Žive Zajednice i Zdravko Tretinjak, poslanik Hrvatskog svjetskog sabora. Slavljenike, članove HKZ-a Wiesbaden vrlo je obradovala nazočnost predstavnice Generalnog konzulata RH u Frankfurtu, Ede Križanović, kao i gostiju i suradnika iz prijateljskih udruga: AMAC-a, udruge bivših studenata hrvatskih sveučilišta, HDSD-a, udruge hrvatskih studenata sveučilišta u Darmstadtu i HKZ-a Mainz.



Pozdrav dr. Adolfa Polegubića

Zajednički osjetiti blizinu Božića

Poslije koncerta program još nije ni izdaleka bio pri kraju. Za to je bila zaslužna suradnja AMAC-a i HKZ-a Wiesbaden koji su u trećem dijelu programa udružili dva događaja – AMAC-ovu Završnu godišnju proslavu i Predbožićnu večer HKZ-a Wiesbaden – u jednu lijepu večer brojnih susreta, razgovora, pokojeg dogovora, radosti i šale. Uz bogatu ponudu odlično pripremljenih jela, uz hrvatsko vino i pjenušac, okruženi starim i ponekim novostečenim prijateljima prepustili smo se ugođaju približavanja Božića. Lijepa večer je bila i dovoljno duga da bi se u njoj moglo uživati, potrajala je sve do jedanaest sati navečer.

IvAn

Dragutin Tadijanović – stota obljetnica života i rada



«Hrvatski je meni kruh i sol»

Slaveći stotu godišnjicu rođenja i življenja, jer on je još s nama, Dragutina Tadijanovića, hrvatskog pjesnika i dugogodišnjeg direktora HAZU (JAZU), ne mogu, a ne zapitati se kako je to moguće postići i po kojem receptu. Znam da mnogo radi, jer ne samo da cijelog svog života od djetinjstva piše pjesme, djelomično i prozu, drži često predavanja o svom književnom djelu i radu ili o djelima drugih hrvatskih književnika, a gotovo cijelog svog radnog vijeka radio je na sabiranju i izdavanju antologija i sabranih djela naših najboljih književnih stvaratelja.

Za svoj dugogodišnji predani rad primio je mnoge nagrade, priznanja, plakete i ordene, ali jedna je meni najdraža, a vjerujem i njemu, Povelja «Visoka žuta žita» dobivena u Vinkovcima, u Ateljeu 90, u znaku 90. obljetnice utemeljenja Društva hrvatskih književnika i 85. godišnjice pjesnikova rođenja. Ta je plaketa dobila ime po njegovoj istoimenoj pjesmi napisanoj još 1923. godine u rodnom Rastušju i odražava već zrelog pjesnika Tadijanovića. U toj je pjesmi svoju jutarnju šetnju pretvorio u pjesničku sliku, u umjetničku stvarnost. Kako je ta pjesma nastala piše Tadijanović u komentaru za knjigu Ljerke Matutinović: «Pjesnička riječ D. Tadijanovića» 1969. godine. Davne 1923. godine kao polaznik

gimnazije u Brodu pošao je na praznike s dva «druga reda» i bio je nezadovoljan sam sa sobom. Pjesnik kaže: «Te sam godine napisao više pjesama negoli u bilo kojoj drugoj – četrdeset i pet. Među njima je i pjesma «Visoka žuta žita». Kod kuće sam ustajao rano, u četiri sata, prije sunca, da konje odvedem na pašu na Mekot (zemlja na brdu kod Svetog Vida). Čim bih se digao, otišao bih na potok da se umijem, još mi je u uhu njegov žubor, a u oku bistrina i zelenilo. A odmah kraj potoka, u Luki dozrijevalo je žito. Moj je pogled, veseo, mlad, milovao klasje, na ljetnom povjetarcu se ono prigibalo k zemlji i čuo se njihov šapat, u rosi.»

Visoka žuta žita

*Kada u rumene zore
Ili u jasna jutra
Prolazim
Poljima rosnim
Gdje mlad vjetar njiše teše klasove
Visokog žutog žita,
Izenada stanem;
I gle!
Moje srce, od radosti, glasno kuca
Kao zlatan sat.*

Rastušje, 4. srpnja 1923.

Tadijanović o svom radu i hrvatskom jeziku veli: «Mislim da je . . . karakteristično za mene da u svom radu polazim obično od jedne slike kao jezgre . . . Ja ne izmišljam temu apstraktno. Naprosto vidim u duhu i prirodi konkretne slike i one onda svojim međusobnim odnosom tvore takozvani sadržaj ili čak fabulu čuvajući u sebi imanentni, dublji smisao . . . Polazim od slika i nemisleći uvijek na neki specijalni smisao. Smisao se javlja sam po sebi jer organski proizlazi iz slike, iz niza slika.»

Njegove pjesme se odlikuju čistoćom i jednostavnošću izraza, a tematski su uglavnom vezane za pjesnikov život i obične stvari u kojima se nalazi dublji smisao. Veći broj pjesama govori o slavonskom krajoliku, doživljajima u djetinjstvu i školovanju, te o kasnijem dobu.

«Kako sam i kada započeo pisati? Od proljeća do jeseni, a naročito ljeti, nedjeljom popodne, čim bi se sunce stalo nagnjati k zapadu, ja bih se neopazice penjao na ravni vrh brijega, kod ulaza u Rastušje, i tamo nevidljiv bilo kome, među borikama, na travi, stajao ili hodao, ili ležao nauznak, pa satima zamišljao, sanjario, sve dok se ne bi pokazala zvijezda Večernjača. Nikad me, kasnije, nisu prožimale beskrajne slutnje nečega neiskazanog, slične onima koje su mi srce ispunjavale do dna. Vjerovah da sam pjesnik, za kojega još nitko ne zna, ali će saznati kad žetva moja dozori.»

Činjenica je da on već desetljećima piše pjesme slobodnog stiha, a za taj odabir vjerojatno je presudan utjecaj A. B. Šimića. Raskošnu slikovitost Tadijanovićevih stihova među prvima je uočio I. G. Kovačić koji ga je proglasio najboljim poznavateljem «arhitekture» lirske pjesme.

Među Tadijanovićevim pjesmama nalazi se pravo obilje lirskih vrsta kao što su intimne, pejzažne, socijalne, ljubavne, refleksivne i satirične pjesme, te romance i balade. Što o slobodnom stihu sam pjesnik kaže: «već kao mladić osjetio sam odbojnost prema pjesmama u kojima su prazna zvučna rima i ostali mogući nakiti trebali nadomjestiti nedostatak pravog doživljaja. Više su me privlačile pjesme u kojima je izraz bio lišen balasta, jednostavan i neposredan . . . Mogao sam se izraziti samo tako kako sam se izrazio, u svakoj pjesmi ponešto drukčije, jer suština poezije i jeste u tome da je neponovljiva; isti postupak ne može se bez štete ponoviti više puta. Glavno je da se u svemu osjeća stvaralačka ličnost.»

Napisao je oko 500 pjesama koje su objavljene u oko 40 zbirki pojedinačnih izbora ili u sabranim djelima. Poznate su mu zbirke pjesama *Lirika*, *Sunce nad oranicama*, *Pepeo srca*, *Dani djetinjstva*, *Tuga zemlje*, *Blagdan žetve*, *Večer nad gradom*, *Kruh svagdanji*, *More u meni* i mnoge druge ali najpoznatije su mu zbirke *Srebrne svirale* (19 izdanja) i *Prsten* (15 izdanja).

Njegova poezija je osebujna i karakteristična, uvijek s nadnevkom stvaranja, kao u dnevniku. O tome on kaže: «Moje su pjesme fragmenti dnevnika, u kome je izražen moj život i iskustvo, ne samo slučajne impresije . . . Ja svoju poeziju, ako ne sto posto, a ono devedeset posto mogu pokriti svojim životom.»



Tadijanović

Snimka mladog Tadijanovića iz 1936. godine

Tadijanović i ljubav u pjesmi

Već je ona pjesma iz djetinjstva «Nosim sve torbe, a nisam magarac», odredila njegov odnos prema ljubavi. Dječak nosi sve torbe da bi ponio i njenu, Jelinu. To je zrelo ljubavno osjećanje koje budi zaljubljenikovu snagu do samopožrtvovanja. Slijede brojne ljubavne

pjesme posvećene Jeleni, Mariji, Leliji, Dunji, Grlici, Javoru koje blistaju u neobičnoj pjesničkoj čistoći, koje ga čine jednim od najtužnijih ljubavnih pjesnika kod nas. Evo pojedinih stihova iz nekih ljubavnih pjesama:

*Nikad više neću gledati tvoja dva oka duboka;
Uvenuše rujni cvjetovi tvoje i moje ljubavi;
Zanesen je tuđim ženama koje sjede pod
orahom;
Muče ga vrele žudnje;
Ovce tužno pasu jer nema Leljije;
Marija je pogazila pjesnikovo srce;
Javor je otišla i ostavila mu samo crveni
prsten.*

Žalost, nježnost i čistoća osjećaja kao u Rilkea ili kod Petrarce.

U slapu zelene mjesečine...

*U slapu zelene mjesečine
Ti voliš cvijeće
Ti voliš nebo
Marijo
Moja se duša naginje prema tebi,
Ja volim cvijeće
Ja volim nebo
Marijo
Prema tebi se moja duša naginje
Volim te
Zašto sam tužan
Marijo
Nebo je cvijećem osuto
Nebo je puno Anđela
Ima li za nas tiho mjestance
Osuto cvijećem
Marijo*

Brod (Zrinjevac) 11. lipnja 1923.

Tadijanović živi dug i plodan život. Svojom poezijom unosi u moderno hrvatsko pjesništvo prozračnu ljepotu malih radosti i tuga, iskonsku jednostavnost doživljaja i pokazuje velike izražajne mogućnosti hrvatskoga jezika za koji on kaže da je njegov kruh i sol.

Već kao gimnazijalac Tadijanović je mnogo i svestrano radio. Bio je u đačkim društvima knjižničar, svirač, glumac, tajnik, predsjednik, pjevač, predavač i poznati pjesnik. Diplomirajući 1937. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu počinje njegov još plodniji i svestraniji rad.

Još za vrijeme studija postaje korektor Narodnih novina, a po završetku studija radi

kao honorarni nastavnik hrvatskoga jezika i književnosti na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. Od 1940. do 1944. vrši dužnost izvijestitelja za književni rad Banovine Hrvatske, a zatim je 1944. književni tajnik Hrvatskog izdavačkog bibliografskog zavoda. Od 1945. je urednik u Nakladnom zavodu Hrvatske, a potom od 1950.-58. u Zori. Tu je zasnovao i uređivao biblioteku «Djela hrvatskih pisaca» u kojoj izlaze brojna pojedinačna izdanja i više antologija i antologijskih izbora hrvatskih pjesnika u njegovaoj redakciji. Godine 1953. izabran je za predsjednika JAZU i postao direktorom Instituta za književnost za sljedećih 20 godina. Kao urednik i suurednik sabranih djela najznačajnijih hrvatskih pisaca utvrdio je kriterije uređivanja kritičkih izdanja.

U svom dugogodišnjem radu je nagrađivan brojnim nagradama: Zmajevom nagradom, Nagradom grada Zagreba, Nagradom V. Nazora, nagradom Poesie Vivante, Nagradom T. Ujević, plaketom Marko Marulić, Goranovim vijencem, Diplomom di Merito, Plaketom grada Zagreba, Nagradom Josipa i Ivana Kozarca, Priznanjem Grada Gospića, Poveljom Jurini jablani, Plaketom Josipa Pupačića te Maslinovim vijencem u Selcima na Braču 2001.

Dobio je i visoka društvena i državna priznanja: Orden rada sa zlatnim vijencem, Orden zasluga za narod, Orden Republike sa zlatnim vijencem, Red kneza Trpimira s ogrlicom i Danicom, Red Danice Hrvatske s likom Marka Marulića. Nagrađen je i najvišim bugarskim državnim odlikovanjem Madarski konnik (2002.).

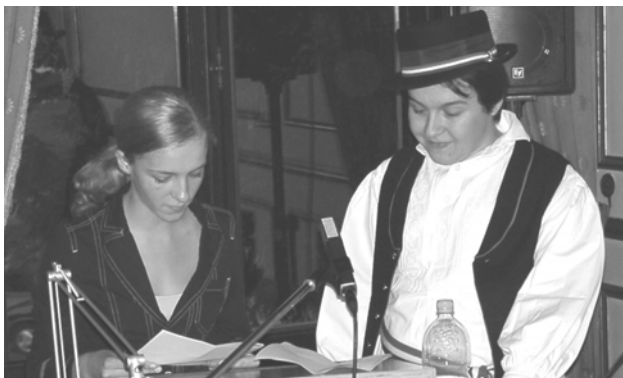
Ugled D. Tadijanovića kao pjesnika i književnog znanstvenika bio je vrlo velik pa je počasni član mnogih književnih i kulturnih društava i ustanova. Iz Podlapca je njegov djed i u tom su mjestu upriličeni Dani Dragutina Tadijanovića koji se tradicionalno održavaju od 2001. kao susreti učenika osnovnih škola i to pod pokroviteljstvom Hrvatskog sabora, Ministarstva prosvjete i športa i Školske knjige iz Zagreba.

I na kraju, Tadijanović je jako vezan uz zemlju svog Rastušja, on još čuje žubor potoka i vidi lelujanje žitnog klasja, negdje u dubini srca žali što nije ostao na zemlji u svom Rastušju gdje je pruživši se po zemlji slušao kucanje njenog srca, ali ne može pokidati žice na svojoj zlatnoj harfi i ne može odbaciti prašnjave knjige.

Štefica Kolumbić

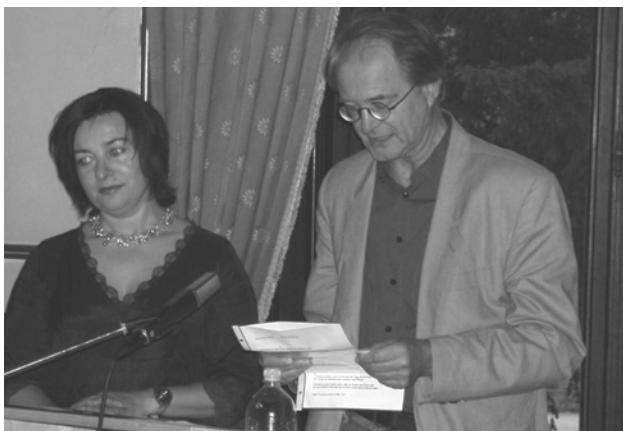
I u Wiesbadenu proslavljen Tadijin stoti rođendan !

U čast velikom hrvatskom pjesniku Dragutinu Tadijanoviću koji je ove godine navršio stotu godinu života, AMAC je u Wiesbadenu 9. listopada priredio predavanje o njegovom životu i djelu i čitanje njegovih pjesama. Mjesto održavanja je bila otmjena "Villa Clementine"



Tamara Prünster i Miroslav Šimudvarac čitaju stihove

Književno popodne je otvorio predsjednik AMAC-a, Ivica Košak, pozdravivši nazočne i zaželjevši da vrijeme tijekom programa ugodno provedu. Kroz program je vodila Dragica Anderle, osvrnuvši se u kratkoj uvodnoj riječi na Tadijanovićev značaj u suvremenoj hrvatskoj književnosti. Ukazala je na svoje osobno veliko oduševljenje njegovim pjesmama koje ju je potaklo da neke od njih prevede na njemački i tiska zbirku pjesama. Posjetiteljima je poželjela ugodne trenutke uz stihove iz pjesnikovih djela.



Dubravka Schiffmann i Hans Anderle

Stihove su izmjenično na hrvatskom i na njemačkom jeziku čitali većinom mladići i djevojke, što je unijelo vedrinu tako pristalu Tadijanovićevim stihovima.

Nakon nekoliko čitanja, slijedilo je predavanje o Dragutinu Tadijanoviću koje je održao prof. dr. Josip Matešić sa Sveučilišta u Mannheim-u.



Predavanje prof. dr. Josipa Matešića o Tadijanoviću

Opet smo proveli jedno vrijeme uz Tadijanovićeve pjesme, da bi zatim u kraćem predahu od književnosti poslušali mladog, ali već vrlo poznatog glazbenika, Antonia Macana, koji je na glasoviru izvrsno odsvirao nekoliko klasičnih skladba.

Ukras poslijepodneva je bio ulazak u prostoriju dvoje mladih odjevenih u slavonske nošnje uz zvuke živahnih slavonskih tamburica.

Kraj književnog poslijepodneva smo opet proveli uz stihove Dragutina Tadijanovića. Čak smo i vidjeli pjesnika u jednom kratkom filmu u kojem je djeci oko sebe govorio o potrebi i vrijednosti čitanja knjiga.

Našem dragom stogodišnjaku zahvaljujemo na njegovim pjesmama koje je sročio da bi nam uljepšao trenutke, pružio utjehu, dao novu nadu.

IvAn

Bosna i Hercegovina u 20. stoljeću

U nekoliko prošlih brojeva našeg časopisa pokušali smo iznijeti prošlost Bosne i Hercegovine. U ovom ćemo broju dati kratki pregled povijesti Bosne i Hercegovine u 20. stoljeću, a to znači Bosna i Hercegovina (ponekad ću pisati samo Bosna, a ponekad i BiH. m.o.) u prvoj Jugoslaviji, Bosna za vrijeme NDH, Bosna u drugoj Jugoslaviji i konačno Bosna nakon raspada Jugoslavije. To su poglavlja koja se svakome nameću ako želi govoriti ili pisati o povijesti Bosne i Hercegovine u 20. stoljeću. Na kraju ćemo se osvrnuti na sadašnji politički trenutak u Bosni i Hercegovini.

Bosna i Hercegovina u prvoj Jugoslaviji.

Kako smo to već u prošlom broju spomenuli, Bosna i Hercegovina je bila godine 1908. pripojena Austrougarskoj monarhiji. Ona je dočekala početak i kraj Prvog svjetskog rata kao austrijska provincija. Stoviše, ne samo da je ona dočekala Prvi svjetski rat, nego se može reći da je u njoj taj rat i započeo. Naime ubojstvo austrijskog prijestolonasljednika Ferdinanda i njegove žene Sofije 28. 6. 1914. u Sarajevu od strane pripadnika srpske nacionalističke organizacije Crna ruka je bio povod samo mjesec dana kasnije za rat Austrije i Srbije koji je zbog općih prilika toga vremena u Europi i u svijetu prerastao u Prvi svjetski rat koji je trajao do 1918. Do rata bi bilo došlo, samo nešto kasnije, i bez tog ubojstva. U tom su ratu Hrvati i muslimani iz Bosne ali također i Srbi kao austrijski podanici sudjelovali na austrijskoj strani i bili raspoređeni po cijeloj istočnoj bojišnici od Kotora do Bukovine sjeveroistočno od Transilvanije. Već 1915. je Srbija poražena, njezina se vojska preko Albanije povukla u Grčku i tako se uključila u južni front i konačno, uz pomać Antante (Francuska i V. Bitanija), vratila u Srbiju, Bosnu, Hrvatsku i Sloveniju. Tu se srpska vojska ponašala bahato kao veliki osloboditelj a ustvari je bila veliki okupator, a tako se prema pučanstvu i ponašala batinajući ljude iz ništavnog razloga.

Bosna i Hercegovina su u novu državu – Kraljevinu Srba Hrvata i Slovenaca – jednostavno uključene bez većih procedura. Nije se mnogo razmišljalo ni o načinu na koji će biti Hrvatska, Slovenija, a da ne govorimo o

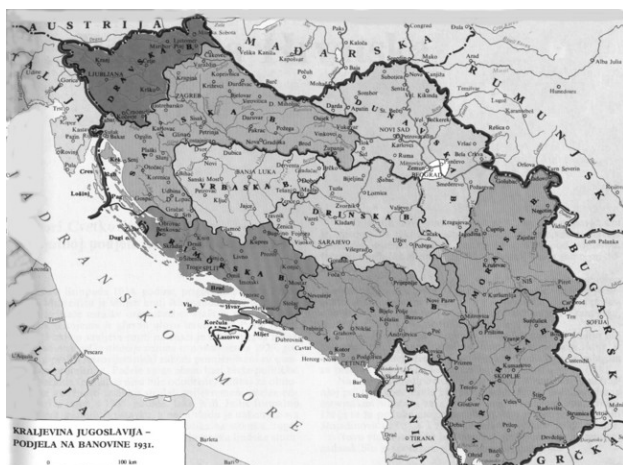
mađarskim pokrajinama Bačkoj i Banatu, uključene u novu državu.

Za vrijeme dvadesetgodišnjeg trajanja prve Jugoslavije Bosna i Hercegovina su doživljavale sudbinu ostalih krajeva te države. Ponajprije je neposredno nakon rata u Zagrebu 29. 10. 1918. bilo osnovano narodno vijeće za pokrajine koje su do kraja rata bile u sastavu Ausro-Ugarske monarhije. To je vijeće imalo funkciju nekakvog parlamenta te je ono prekinulo sve veze s bivšom državom Austrougarskom. Vijeće je zastupalo kraljevinu Hrvatsku, Slavoniju i Dalmaciju, zatim zemlje Sloveniju, Bosnu i Hercegovinu te pokrajine Banat i Bačku kojima su Srbi nametnuli ime Vojvodina. Već nakon malo više od mjesec dana vijeće je prestalo postojati, jer je 1.12.1918. proglašena nova država koja se je u početku nazvala Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca (SHS). O Muslimanima koji se danas nazivaju Bošnjacima nije tada bilo ni spomena, a također se nisu spominjali niti Makedonci koje su Srbi smatrali južnim Srbima. Naravno, nije se spominjalo niti Albance.

U tim je zemljama u prve tri godine postojanja nove države postojala nekakva samouprava, ali je nje 1921., stupanjem na snagu tzv. Vidovdanskog ustava, sasvim nestalo. Tim je ustavom kraljevina SHS poprimila obilježja velike centralističke Srbije i to je bio onda početak propasti te kraljevine i uopće svake Jugoslavije: Srbi nikada nisu prihvatili Jugoslaviju (to znači zajednicu ravnopravnih naroda). Oni su uvijek i jedino htjeli veliku Srbiju. Različite narode nisu niti priznavali, jer su „Srbi svi i svuda“ (V.S. Karadžić), pa onda i nije potrebna nekakva savezna država, jer ako i jesu tri vjere tu je jedan narod pod tri imena i jedan kralj. Imenom Jugoslavije su se služili samo kako bi prikriili svoje htijenje velike Srbije. Tek su se u 21. stoljeću uvjerali da od Jugoslavije kao velike Srbije nema ništa, pa su pristali da nepostojeću državu Jugoslaviju preimenuju u drugu nepostojeću državu „Srbija i Crna Gora“ (SiCG), jer je Crnogorci ne prihvaćaju. I zaista čovjek se, čitajući srpske publikacije, ne može dovoljno načuditi njihovoj bezgraničnoj megalomaniji: Srbi su najstariji narod, oni su svakako najstariji slavenski narod i od Srba su se svi slavenski narodi odvojili, a

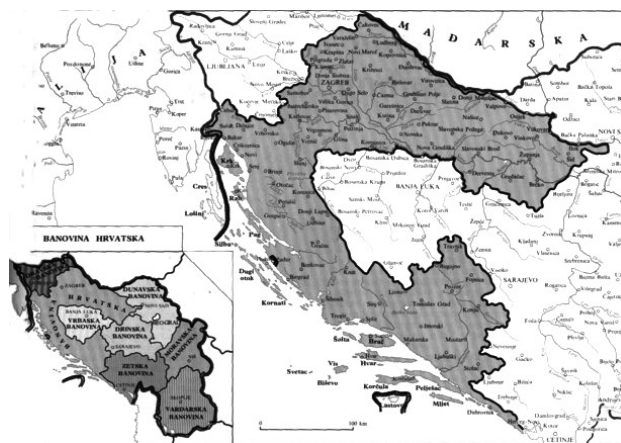
južnoslavenski se narodi još u stvari nisu uspjeli formirati kao samostalni narodi, pa je jasno da su „Srbi svi i svuda“ samo pod različitim imenima. I konačno su se Srbi nekada prostirali od Gibraltara pa sve tamo do rijeke Inda: „*Srbi od Gibraltara do Inda*“ (tako je glasio jedan naslov u jednom od brojeva tjednika NIN-a u godini 2005.). Naravno svi ti Srbi nisu uvijek u povijest ušli pod svojim srpskim imenom, nego pod različitim imenima kao što su to Vandali, Veneti, Vendi itd.

Ispočetka je BiH bila podijeljena na 6 upravnih oblasti. Kasnije (1929.) je bila podijeljena na četiri banovine: Vrbaska sa sjedištem u Banja Luci, Drinska sa sjedištem u Sarajevu. Ova banovina je obuhvaćala istočnu Bosnu i prelazila Drinu sve do Kolubare. Toj je banovini bio dodijeljen i nakada hrvatski Srijem i istočna Slavonija. Istočna Hercegovina je bila dodijeljena Zetskoj banovini sa sjedištem u Cetinju. Zapadna Hercegovina i dio Bosne do Travnika pripala je primorskoj banovini sa sjedištem u Splitu. Već se i iz ove podjele vidi zlonamjernost vlastodržaca, jer vidi se da im je bilo stalo do razbijanja povijesnih predaja.



Podjela Kraljevine Jugoslavije na 9 Banovina

Ova je podjela trajala do godine 1939. kada je sporazumom Cvetković-Maček ustanovljena banovina Hrvatska. To je bio jedan pokušaj rješavanja hrvatskog pitanja unutar Jugoslavije. Banovini Hrvatskoj su dodijeljena područja Primorske banovine, središnji bosanski prostori od Livna do Travnika te tri posavska kotara: Derventa, Gradačac i Brčko. To su bila područja koja su sadržavala hrvatsku relativnu ili apsolutnu većinu. Pri tom se na broj muslimana nije gledalo. Takvoj su se podjeli kraljevine Jugoslavije (od 1929.) protivili srpski nacionalisti, SPC i muslimani jugoslavenski nastrojeni. Može se reći da je upravo takva podjela bila uzrokom još dubljih vjerskih i nacionalnih podjela uoči Drugog svjetskog rata.



Banovina Hrvatska

BiH u NDH

Drugi svjetski rat je u Europi počeo 1939. a u Jugoslaviji 1941. U kratkotrajnom travanjskom ratu je Jugoslavija poražena te se raspala. Sile Osovine Njemačka i Italija, te Mađarska i Bugarska su Jugoslaviju raskomadale prema vlastitom nahodjenju i prema vlastitim interesima. Talijani (tj. Mussolini) su se prema svojim saveznicima Ustašama ponašali neprijateljski. Oduzeli su, a Ustaše su na to sporazumom pristali, Dalmaciju od Nina do Solina i sve pripadajuće otoke osim Paga. Ostalu Hrvatsku, kojoj je bila i BiH priključena, su s Nijemcima podijelili na interesne zone: sjeverna polovica Hrvatske je bila njemačka interesna zona, a južna Hrvatska je bila talijanska. Ovako totalno zavisani protektorat se je licemjerno nazivao Nezavisna Država Hrvatska (NDH). Ustaše su paktirali s najvećim neprijateljem Hrvatske u 20. stoljeću: Benittom Mussolinijem. U tu nesretnu kolotečinu su za sobom povukli i cijelu Bosnu i Hercegovinu. Na području BiH-a su se za vrijeme Drugog svjetskog rata vodile na našim prostorima najkrvavije bitke. Tu su harale najrazličitije vojske i paravojske: i hrvatski Ustaše i Domobrani, i njemačka vojska i SS-ovci, talijanski Fašisti i njihova vojska, srpski Četnici i konačno Partizani. I moglo bi se reći: svaki protiv svakoga, a ako ne baš tako, ono barem loše koordinirano. Talijani su radije surađivali sa srpskim Četnicima nego sa svojim saveznicima Ustašama. To je sasvim naravno, jer su Hrvati bilo kakve boje bili prepreka obnovi Rimskoga carstva. Takvo stanje stvari je dovelo do toga da se partizanski pokret u BiH-u snažno razvio. Partizani su nakon potpunog poraza u Srbiji (Užička Republika 1942.) svoj glavni štab prebacili u Bosnu u Bihać (Bihaćka Republika). U Bihaću su već 1942. održali prvo zasjedanje AVNOJ-a, a već sljedeće godine drugo u Jajcu. U Mrkonjić-gradu je 1943.

održano prvo ZAVNOBiH. Do kraja rata su održana još dva. Na njima je odlučeno da BiH bude jedna od federalnih jedinica (republika) u budućoj federalnoj državi.

BiH u drugoj Jugoslaviji

BiH je 1945. postala šesta republika u Jugoslaviji. To je bila jedina republika bez matičnog naroda, a smatrali su je kao Jugoslaviju u malom. U svom sastavu je imala Srpski narod, Hrvatski narod i na početku druge Jugoslavije neopredijeljne muslimane, a od šezdesetih godina pa dalje sve se više opredjeljuju za etničke Muslimane. Osim toga u Bosni je bilo i drugih nacionalnih manjina čiji su predci u Bosnu bili došli u vrijeme austrijske uprave Bosnom kao stručnjaci za rudarstvo, graditeljstvo, šumarstvo i druge djelatnosti.

Bosankim muslimanima i Hrvatima je bilo jasno da su građani drugog reda. Opravdanje za to je bilo da su služili Endehaziji. Mnogi su samo zbog toga bili ubijeni, a mnogi su bili proganjani samo zato, što su možda nešto posjedovali.

Granice ove republike su povučene uglavnom na principu povijesnih granica iako je to išlo na uštrb Hrvatske. Tako je zadržan stari izlaz na more kod Neuma ali ne i kod Sutorine kod Herceg Novoga kojega je gradio bosanski kralj Tvrtko I. Taj je izlaz na more pripojen Crnoj Gori. Osim toga je nekoliko hrvatskih sela zapadno od Bihaća pripojeno Bosni a isključeno iz Hrvatske, kako bi općina Titove Korenice postala što srpskija.

Samostalna Bosna i Hercegovina

Promjenom saveznog ustava 1974. godine BiH je priznata kao jedna od saveznih država. Ta je činjenica bila odlučujuća, da je Europsko pravno povjerenstvo, tzv. Badinterova komisija, godine 1992. priznala samostalnost Slovenije, Hrvatske, BiH-a i drugih saveznih država u Jugoslaviji.

Jugoslavenska vojska, koja je 1990. u stvari već bila srpska vojska, se iz Slovenije i Hrvatske 1991. povukla u Bosnu. Plan je bio iz cijele BiH i okupirane četvrtine Hrvatske stvoriti veliku Srbiju. Svoj su plan bili započeli u Hercegovini već u listopadu 1991. time što su hrvatsko selo Ravno u istočnoj Hercegovini srazili sa zemljom a pučanstvo poubijali a ostatak protjerali. Izetbegović, tadašnji predsjednik predsjedništva BiH, nije taj zločin ni jednom riječju javne osude osudio, nego je izjavio: „To nije naš rat“. On je mislio da će biti pošteđen od velikosrpske agresije ako se prema njoj ponaša

popustljivo. Gadno se prevario. Zbog svoje pasivnosti, koja je dobila svoj jezični izraz u njegovoj izjavi „to nije naš rat“ izgubio je cijelu istočnu i zapadnu Bosnu. Veliki broj Muslimana je bio izmasakriran, a ostali su se Muslimani spasili bijegom u područja koja su kako tako uspijevali braniti Hrvati. To preseljavanje u hrvatska područja je bio uzrok sukoba između Hrvata i Muslimana, jer su sada i Muslimani počeli istjerivati Hrvate a Muslimane naseljavati.

Ipak nije niti Izetbegović uspio spriječiti raspad Jugoslavije. 1. ožujka 1992. je održan referendum za samostalnost BiH-a. Velika većina Muslimana, koji se od tada sve više zovu Bošnjaci, i Hrvata se izjasnila za samostalnost Bosne. Ostalim zamljama u svijetu nije preostalo drugo nego priznati tu činjenicu (7.4.1992.). Hrvatska je tu novu državu odmah priznala. Srbi su referendum bojkotirali, naravno, jer su htjeli cijelu Bosnu i Hercegovinu pripojiti Srbiji.

Muslimansko-hrvatski sukob

U godinama 1993./94. dogodio se po obje strane tragični sukob koji je koristio jedino izvornom agresoru – Srbima. U ovom su sukobu stradali Muslimani a još više Hrvati. Začetnik sukoba su bili, kako je već rečeno, Muslimani. Oni su tražili svoj životni prostor kao nadoknadu za one prostore koje su u istočnoj i zapadnoj Bosni izgubili u neravnomjernoj borbi sa Srbima. I gdje to mogu dobiti ako ne na račun malobrojnijih i slabo naoružanih Hrvata. Svaki dobronamjerni promatrač i analitičar lako dolazi do zaključka da Hrvati nisu mogli napasti višestruko brojčane Muslimane, koje su početno naoružavali Hrvati, a kasnije su se naoružavali sami uz pomoć muslimanskih država. Najteže borbe su se događale u središnjoj Bosni, tamo gdje je podrška mudžahedina bila najveća. U krajevima gdje nije bilo mudžahedina, Muslimani i Hrvati su se nastavili boriti protiv zajedničkog agresora.

U tom sukobu su obje strane počinile djela za koja bi bilo najbolje da se nisu nikad dogodila. Broj protjeranih Muslimana u sukobima s Hrvatima procjenjuje se na oko 50.000. Istodobno je protjerano 152.950 Hrvata, ubijen je 1041, a 644 branitelja je poginulo. U muslimanskim logorima je bilo zatočeno 9.303 osobe uglavnom hrvatskog podrijetla. Mnogi su se ti zločini događali u prisutnosti UNPROFOR-a. UNPROFOR je zatvarao oči, kao na primjer u "zaštićenoj zoni (!)" Srebrenici kad su im Srbi pred nosom odvodili Muslimane i nedaleko

Srebrenice ih bespoštedno masakrirali.

Žalosno je što u svemu tome svjetska javnost ne želi pogledati istini u oči. Za nju je kao i za Muslimane u Bosni muslimansko stanovništvo samo žrtva a ne i počinitelj zločina. Tako o zločinu u Ahmićima nad Muslimanima cijeli svijet bruji, haaški sud također, dok jednako teški zločin nad Hrvatima i istoga dana (16.3.1993.) u **Trusini kraj Konjica** nitko i ne spominje, jer se za taj zločin ne samo ne želi znati, nego se i ne smije znati. I to je samo jedan od mnogobrojnih pokolja. Takva međunarodna „objektivnost“ je od malene, tj. nikakve pomoći.

Pogovor

U broju 47. od 17. studenoga 2005. njemačkog tjednika «Die Zeit» izašao je članak kojega je potpisao Thomas Schmid: *Bosnien, wo Bruce Lee die Völker eint (Bosna, gdje Bruce Lee ujedinjuje narode)*. Prema pisanju Schmida „u zemlji vlada mir ima tome deset godina. Točnije, od 21. studenoga 1995, kada su u Daytonu predsjednici triju zaraćenih naroda u Bosni potpisali mirovni ugovor“.

Taj mirovni ugovor je toliko nepravedan, da svatko odmah vidi da to nije nikakav ugovor nego diktat moćnika onima koji su nemoćni. Po tom „sporazumu“ Srbi kao očiti agresori na Bosnu dobivaju 49% teritorija, a Muslimani i Hrvati zajedno 51%. Schmid tu nepravdu opisuje ovako:

„Srpski potentat koji je rat razulario u Daytonu je mir skupo naplatito. Bosanski predsjednik je morao prihvatiti podjelu svoje države u dvije etnički određene poludržave: Bošnjačko-Hrvatsku federaciju i Republiku Srpsku. Slaboj cjelokupnoj državi stoji na čelu prezidij od tri člana od kojih jedan mora biti Bošnjak, jedan Srbin i jedan Hrvat. Bosna i Hercegovina su jedina država u Europi, u kojoj na temelju ustava jedan Židov ne može biti predsjednik, sarkastično se ismijavao zeleni poslanik u Europskom parlamentu Daniel Chon-Bendit.“ I dalje piše: „...Britanac Paddy Ashdown, visoki predstavnik, postavljen od vodećeg tijela savjeta za usadbnu mira upravlja i vlada Bosnom kao neki guverner. On smije nepoželjne političare smijeniti i proglašavati zakone mimo parlamenta. A pošto se nacionalni političari nikada ne mogu složiti, on se svojim pravom obilato služi“

To da se nacionalni političari ne mogu oko ničega složiti vidimo svakodnevno i u Europi na

primjeru Britanaca, a nimalo za njima ne zaostaju ni Francuzi. Veliki svjetski nacionalisti: Amerikanci, Englezi i Francuzi, su upravo u Bosni nametnuli svoja rješenja: najgore nacionaliste u bosanskom konfliktu, srpsku stranu, su nagradili za agresiju s 49% bosanskog teritorija i dozvolili im uspostavu njihove Republike Srpske. Osim toga nekažnjeno ne dopuštaju povratak u vlastite domove onima koje su protjerali. U Banjalučkoj biskupiji nema niti desetina vjernika u odnosu na vrijeme prije raspada Jugoslavije. Posljedica je da se Srbi u Bosni vladaju slično kao Englezi u Europi i Amerikanci u svijetu (Englezi i Amerikanci k tomu oduvijek dobro šuraju). Rješenje problema Schmid naivno vidi u inicijativi grupe mladih koji su u Sarajevu razradili prijedlog novog ustava i time „pokazali kako treba etnokraciju zamijeniti demokracijom“. Ta je grupa mladih razradila ustav, u kojem se riječi Srbin, Hrvat, Bošnjak niti jedanput ne pojavljuju. Tekst završava riječima: ‘Ovaj Ustav označava početak sasvim novog vremena. To je dan, kada će se zemlja probuditi iz dubokih snova, snova punih ljubavi i snova koji postaju stvarnost.’“ Lijepo ali nažalost nije za upotrebu. Toga bi se trebale pridržavati upravo tzv. velike nacije. Svijet je ovakav kakav jest, ne izgleda nimalo lijepo, zahvaljujući sebičnosti upravo velikih nacija: kineske, japanske, američke, ruske, engleske, francuske, njemačke, turske... nacije. Svijet bi procvao kad bi se te nacije odrekle svoga imena i jezika i svojega prestiža i kad bi one s respektom gledale na male nacije i kad bi izabrale za jezik zajedničkog sporazumijevanja neki jezik koji ne pripada niti jednoj od tih velikih nacija. Eto, kad se to dogodi, onda će biti moguće i u Bosni uvesti rečeni ustav. Sve drugo je tlapnja. Nažalost.

Kad smo već kod jezika: na kojem li je jeziku napisan taj tako divni ustav?

Edvin Bukulin

Upotrijebljena literatura: H. Macan, Povijest hrvatskoga naroda, Zagreb 1992.; dr. Fra Andrija Nikić, Događajnica Bosne i Hercegovina, Mostar 2003.; Charles R. Shrader, Muslimansko-Hrvatski građanski rat u srednjoj Bosni – vojna povijest 1992. – 1994. Zagreb 2004.; Dr. Dragutin Pavličević, Kratka političaka i kulturna povijest Bosne i Hercegovine, Internet; Hrvati, četrnaest stoljeća ustrajnaosti, nakladnik HSK New York – Zagreb, tekst i ilustracije Dr. Anđelko Mijatović, Mr. sc. Ivan Bekavac ©HSK 2005., Thomas Schmid, Bosnien, wo Bruce Lee die Völker eint, Die Zeit 17.11.2005, nr 47.

SISAK

Sisačka povijest promatrana kroz stoljeća primjer je ponavljanja povijesnih iskustava



Sisak je jedan od rijetkih europskih gradova kod kojega uz kontinuitet trajanja naselja možemo pratiti i kontinuitet njegovog naziva: Segesta, Segestica, iz predrimskog razdoblja, Siscia u vrijeme Rimskog Carstva, Siscium u

ranom srednjem vijeku, Sissek, Sziszek, Sciteck, Zysek, Sziscium, Scytzyc, Zitech, Scyteck, Sziszak, pa sve do hrvatskog naziva Sisak.

SEGESTICA - utvrđeni keltski grad

Najstariji stanovnici iz pretpovijesti nisu iza sebe ostavili ni ime. O njima svjedoče samo ostaci oruđa i kipići idola. Arheološki ostaci govore o starosjedilačkim ilirskim plemenima koje su u 4. stoljeću pr.n.e. pokorili Kelti koji dolaze na ovo područje. Kelti su se etnički i kulturološki izmiješali s Ilirima i utemeljili naselje Segesticu. Rimski historičar Appian iz Aleksandrije naziva stanovnike Segetice *Segestiani*. Među stanovništvom nalazimo i već zaboravljene urođenike tog područja - *Panone*.¹

SISCIA - rimska vojarna

Lokalno stanovništvo Segestice uspijevalo se odupirati rimskim pritiscima sve do 35. godine pr.n.e. kada je Oktavijan zauzeo i razorio utvrđeni grad s 12 000 vojnika, nakon tridesetodnevne opsade i nakon što je prije toga spalio i opljačkao okolna sela. U tzv. Panonskom ratu, ustanku u provinciji Panoniji od 6.-9. god. Segestica postaje obitavalište zloglasne XV Rimske Apollinaris legije. Julius Cezar je prvotno osnovao XV legiju za potrebe osvajačkog pohoda na Galiju 51. pr.n.e. (*De bellum Galico*), a kasnije je ista služila za kaznene pohode. Tragovi XV Legije se gube u 4.st. na Eufratu u obrani tada još jedinstvenog Carstva protiv najezde azijskih osvajača. 441. godine upadaju Huni na područje Panonije.

Komandant XV Legije u Sisciji je kasniji imperator Tiberius, čija se vladavina vremenski podudara s nastankom kršćanstva, postaje protiv svoje volje predmetom skandala među podređenim stanovništvom, posebice Palestine, nakon što ga lokalni namjesnici (Poncus Pilatus) proglašavaju božanskim vladarom. Tiberius je gajio izrazitu odbojnost prema gladijatorskim igrama i praznovjerju, te protjeruje vračeve i proroke iz Italije.²

Pobune u Panoniji nakon odlaska Tiberiusa iz Siscie pretvaraju se u građanski rat. Prisilna novačenja u Legiju stranaca kakva je bila XV legija izazvala su otpor panonskog stanovništva koji je kulminirao osnivanjem 32. dobrovoljačke kohorte³ sastavljene od rimskih građana (za razliku od 15. legije stranaca. 32. kohorta je 70./11. prebačena u Germniju iz čega možemo zaključiti kako je u Sisciji vladalo mirnodopsko stanje. Je li ovom *Pax Romana* prethodio eksodus Panona, ostaje nagađanje⁴, jer nakon gušenja pobune oni nestaju iz historiografije vojnog logora koji se pod rimskom upravom ubrzo uzdiže u status grada s iznimno jakim vojnim, prometnim i upravnim funkcijama. Siscija je postala središte za trgovinu i obrt, a kasnije i poznata po kovnici novca. Novac iskovan u njoj koristio se širom Rimskog carstva i upravo zahvaljujući tomu ime Siscija postalo je poznato i ostalo takvim tijekom dugih stoljeća, sve do danas.

QURINUS - kršćanstvo na pragu srednje Europe
Širenjem kršćanstva, u Sisciji se osniva ranokršćanska zajednica te biskupija u 3. stoljeću. Od svih sisačkih biskupa najpoznatiji je biskup Kvirin (Qurinus) koji je stolovao od 284. do 303. godine, kada je u vrijeme posljednjih velikih rimskih progona kršćana uhićen i umoren. Siščani su ovog biskupa prihvatili kao svoga zaštitnika.

Provala Huna i slabljenje rimskog utjecaja

Atila, vođa Huna objavljuje rimskoj provinciji rat nakon što mu Rim odbija priznati brak s rimskom princezom Honarijom. Posljedice provale Huna u Iliriju (Panoniju) u 5. st. ubrzava raspad i propast antičke civilizacije na prostoru rimske Siscie.

S antičkom, rimskom Sisciom gube se i tragovi kršćanstva.

Ljudevit Posavski

Tijekom dugih stoljeća srednjeg vijeka, o Sisku ne postoji puno poznatih podataka. Za razliku od Dalmacije u Panoniji nestaje romanski kulturni krug. Sisak će nakratko privući pažnju u razdoblju od 819-822. godine, kada knez Panonske Hrvatske, Ljudevit Posavski, odabire Sisak kao središte iz kojega pokreće vojni otpor Francima. Ali močvarna staništa provincije Panonije su neprikladna za partizanski rat hrvatskih Slavena i Ljudevit Posavski bježi u Dalmaciju. Glavu koju je mislio sačuvati od Franaka skinuše mu nasljednici kneza Borne u trvenju koje je imalo odlike građanskog rata među hrvatskim plemenima. Ujedinjenje Hrvatske

pod kraljem Tomislavom je vođeno u znaku protjerivanja pridošlih Mađara iz Panonije *preko Drave*.

ZYSEK – feudalni posjed

Sisačka biskupija prestala je postojati vjerojatno tijekom 10. stoljeća, a osnivanjem Zagrebačke biskupije 1094. godine Sisak gubi značenje gradskog središta i njegova okolica postaje vlasništvo zagrebačkog biskupa. U njegovom vlasništvu ostaje do 1215. godine kada ih biskup poklanja Zagrebačkom kaptolu. U doba vladavine kralja Bele IV., kada se počinju osnivati gradske općine, i sisačko je vlastelinstvo ponovno dobilo gradsku upravu i općinskog suca te se otad počinje razvijati kao trgovište. Zajedno s nekoliko okolnih sela Sisak je činio Sisačku županiju. Svake godine na Lovrenčevo, Kaptol, kao vlasnik sisačkih posjeda, birao je sisačkog župana ili špana.



SZISZEK – na turskoj granici

Iz srednjovjekovne anonimnosti, Sisak će izroniti u vrijeme bojeva s Turcima, posebice nakon izgradnje znamenite sisačke utvrde 1544. godine. Kao građevinski materijal služila je opeka iz ruševina rimske Siscie. Utvrda na granici Osmanskog carstva je postao *casus belli* i bosanski paša Hasan Predojević, uz dozvolu sultana napadne grad s vojskom unovačenom poglavito u bosanskoj Posavini. Iako je to globalno gledajući bio rat između Osmanskog i Austrougarskog carstva, lokalno je on imao odlike građanskog rata među Hrvatima podijeljenih na turske i austrijske podanike

Slava Siska svoj će vrhunac doživjeti nakon sjajne pobjede kršćanske vojske nad Turcima, nakon treće opsade u lipnju 1593. godine. Glas o prvom velikom turskom porazu nakon višestoljetnih uspješnih vojnih pohoda brzo se širio i Sisak se nakratko našao u središtu pozornosti čitave Europe. Ali niti je hrvatski ban Bakač imao snage, niti austrijski car Rudolf II volje da iskoristi ovaj kratki trenutak ratne sreće u kojoj je pogubljeno desetak tisuća turskih podanika iz bosanske Posavine. Pogođen ovim

porazom Sultan Murat III je navijestio rat Austriji koji će trajati punih 16 godina. Kaznena ekspedicija turske vojske poharala je u kolovozu 1593. Sisak i okolicu nanijevši gubitke od kojih se ovaj grad neće sljedeća dva stoljeća oporaviti.

Doseljavanjem pravoslavnih izbjeglica u opustošenu Posavinu i Banovinu nastaje treća izmjena stanovništva nakon rimsko-panonskih ratova. Doseljenici bez urbane tradicije nastanjuju posjede koji su u međuvremenu vlasništvo strane vlastele. Iscrpljujući porazi izazivaju otpor i pobune kmetova koji predstavljaju još jedan žalosni trenutak sisačke povijesti. Najveća seljačka buna na području Siska je izbila u 17. st. kada se bune kaptolski štibrenici i sisački podložnici. Grof Sigismund Erdödy guši bunu u krvi. Likvidirano je oko 140 kmetova. Vitalna snaga stanovništva je slomljena, porezi su morali biti smanjeni kako bi se spriječio glad.

Konačno povlačenje Turaka iz naših krajeva na početku 18. stoljeća, oslobođenjem tradicionalnih trgovačkih putova, omogućiti će razvoj trgovine i manufakturne proizvodnje, što će prekinuti dugogodišnju stagnaciju razvoja grada. Postupno, on postaje sve značajnija luka, a vođeni transport njegovim simbolom.

SISAK – na pragu novog vijeka
Sisak je razdvojen rijekom Kupom, te u 18. i početkom 19. stoljeća živi životom dva

odvojena naselja, međusobno slabo povezana, što negativno utječe na njihov razvitak. Na lijevoj obali Kupe smješten je Civilni Sisak, koji je i dalje pod upravom Kaptola, dok se na desnoj obali prostire Vojni Sisak, pod upravom Banske krajine. Oba naselja okrenuta su jedno prema drugom i istovremeno prema rijeci koja za njih znači život, ali koja ih istovremeno razdvaja.

Sisak tog vremena ima izgled malog naselja čije je stanovništvo naseljeno pretežito u drvenim kućama, jedinstvenog i danas gotovo izumrlag posavsko-pokupskog tipa gradnje. Stambeni su objekti koncentrirani uz rijeku, koja za stanovništvo predstavlja osnovni izvor zarade. Prve zidane građevine u gradu su objekti namijenjeni duhovnom i javnom životu, a tek kasnije započinje i gradnja zidanih stambenih objekata.

Središte javnog okupljanja je crkva Sv. Križa, prva zidana građevina nakon gradnje sisačke srednjovjekovne utvrde.

SISAK – slobodni K.u.K grad

Prekretnicu u razvoju Siska predstavlja 19. stoljeće, tek početkom kojega Kaptol počinje razmišljati o

dodjeli gradu statusa slobodnog trgovišta. Do ostvarenja ove ideje došlo je 29. listopada 1838. godine donošenjem povelje Zagrebačkog kaptola. Trgovište Sisak dobilo je statut, grb i pečat.

Urbanistička sistematizacija grada određena je regulatornom osnovom koju je izradio mjernik Ivan Fistrović, a koja je zaživjela 1829. godine. Kao i većina gradova izraslih iznad antičkih naselja i Sisak je u svom središtu zadržao četverokutni sustav parcelizacije, poštujući raster antičkog naselja. Novi je grad rastao na ostacima antičke Siscije, ostavljajući tako u svojim temeljima zarobljene ruševine antičke civilizacije. Ostaci antičkog, duboko ispod današnjeg naselja, postaju vidljivi tek povremeno. Arheološkim iskapanjima na površinu izlaze tragovi davno nestalog grada i uvijek potaknu svijest o njegovom postojanju, koje je nenametljivo tijekom stoljeća gradilo i određivalo izgled današnjeg Siska. Poseban pečat daju židovski doseljenici koji u slobodnom gradu otvaraju svoju općinu, razvijaju trgovinu, postaju uz njemačke trgovce glavni motor robnog prometa. Bogatstvo ovog staleža odražava se i u kulturnom razvoju grada. Gradnja žitnih skladišta u Sisku uzela je maha, prateći tako snažan razvoj riječne trgovine. Trgovci su se međusobno nadmetali u tome tko će imati veći, prozračniji magazin. Magazini postaju stanoviti simboli ugleda i statusa u društvu, gotovo pitanje prestiža. Tek kasnije veća se pažnja počela posvećivati gradnji stambenih objekata, u čemu su opet prednjačili imućni trgovci, koji su preuzeli vodeću ulogu u svim sferama društvenog, gospodarskog i političkog života.

Nakon gradnje skladišta, prioritet dobiva gradnja svratišta, koja su bila od iznimne važnosti u procesu trgovinske razmjene koja se razvija ubrzanom intenzitetom. Svratišta istovremeno postaju i centar društvenih događanja u gradu. Raznolik i bogat kulturni društveni život nije popraćen gradnjom zgrada namijenjenih isključivo u tu svrhu, svratišta, kao omiljena okupljališta, postaju centar kulturnih zbivanja. Ljubitelji kazališne umjetnosti i drugih kulturnih događanja, u njima organiziraju kazališne predstave, koncerte, balove. U zgradi gostinca «Veliki Kaptol» 1839. godine odigrana je prva drama napisana štokavštinom, autora Ivana Kukuljevića Sakcinskog, «Juran i Sofija» ili «Turci pod Siskom». Od tog vremena, društveni život u gradu počinje dobivati prve oblike organiziranosti.

Značajni trenutak u razvoju Siska predstavlja 1874. godina, kada je nakon dugogodišnjih neuspjelih

pokušaja došlo do ujedinjavanja Civilnog i Vojnog Siska u jedinstveno gradsko središte koje dobiva status slobodnog kraljevskog grada. Izabrano je gradsko zastupstvo i prvi gradonačelnik, ugledni trgovac Franjo Lovrić, koji je ovu dužnost uspješno obnašao punih dvadeset i pet godina, postavši, zahvaljujući svom entuzijazmu i neumornom zalaganju za napredak grada, zasigurno jedan od najomiljenijih ljudi među Siščanima. U vrijeme njegovog obnašanja gradonačelničke dužnosti, grad je prerastao iz trgovačko-obrtničkog središta u urbanu cjelinu suvremenog izgleda. Konture koje je tada zadobio, zadržao je u svom središtu sve do danas.

Gradnjom željeznice i puštanjem u promet pruge između Siska i Zidanog Mosta 1862. i kombinacijom vodenog i željezničkog transporta, trgovina u Sisku dobila je novi zamašnjak, sve do trenutka kada se počinju graditi prva najprije manja, a zatim sve veća industrijska postrojenja. Na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće, kada se u gradu počinju za prevlast boriti trgovina i industrija, Sisak je dobio obličje grada kakvoga danas prepoznamo. Zastoj razvoja



trgovine, uvjetovan prometnom pragmatikom mađarskih željeznica, kojom je grad postupno ostajao van glavnih linija prometovanja, donijela je prednost industriji, pa je tako Sisak u 20. stoljeće ušao odlučan da pokretački mehanizam razvoja grada preuzme industrija.

Kao niti jedan rat na našim prostorima, tako ni II. Svjetski, nije mimoišao Sisak. Od osnivanja prve antifasističke oružane grupe, partizanskog odreda u Europi u lipnju 1941, kroz naredne četiri ratne godine grad je doživio znatna razaranja. Nakon progona židovskog i srpskog stanovništva u NDH, uslijedile su represalije nad Hrvatima u poratnoj Jugoslaviji. Likvidacija obrazovanog dijela građanstva znatno je oštetila kulturni razvoj grada. Sisak (srpski CYCAK) postaje ponovo vojni logor sa četiri garnizona JNA.

Nakon rata, grad je ubrzano obnavljan, zahvaljujući preduvjetima stvorenim prije njegovog početka, kao što su metalurška, kemijska, drvna i prehrambena industrija, ali još uvijek i kao snažna riječna luka.

Visokoškolski odgoj i sveučilišna nastava u Sisku
Krajem pedesetih godina javila se u Sisku potreba za osiguranjem stalnog priljeva visokoobrazovnih kadrova kemijsko-tehnološke i metalurške struke, kao pretpostavke daljeg razvitka industrije. Zbog općeg nedostatka inženjera metalurškog smjera u poduzećima crne metalurgije u tadašnjoj SFRJ, posebice veliko zanimanje za osnivanje visokoškolske institucije pokazuje Željezara u Sisku. Ona pokreće osnutak takve ustanove već 1958. što potom podupire i Rafinerija nafte. Prva su nastojanja bila usmjerena na osnivanje Tehničke



visoke škole za pogonske inženjere metalurškoga i tehnološkoga smjera, ali postupno sazrijeva odluka da se osnuju fakultetski odjeli umjesto visoke škole. Tome svakako pridonosi potreba da Tehnološki fakultet u Zagrebu kadrovski pomogne mlađoj visokoškolskoj instituciji i to organizacijom odjela Tehnološkoga fakulteta. To se ostvaruje 1960.

Premda Metalurški fakultet formalno započinje radom 1. siječnja. 1979. prva generacija studenata upisuje se u rujnu 1978. godine. Nastavna se djelatnost Metalurškog fakulteta temelji na iskustvima stečenim kroz dugogodišnju nastavu metalurgije (1960-1978) na Metalurškom odjelu u Sisku Tehnološkoga fakulteta u Zagrebu. Nakon osnutka Metalurškoga fakulteta pored nastave VII/1 stupnja metalurgije održava se sve do 1985. godine i nastava I. i II. godine za studente koji su upisali ukinuti Naftno-petrokemijski odjel Tehnološkog fakulteta. Reorganizacija Tehnološkoga fakulteta, a potom osnutak Metalurškoga fakulteta u okviru industrijskoga kombinata, premda provedeni u okviru Sveučilišta, izazivaju isprva smanjenje broja studenata pa je prosjek upisa 1977-81. svega 24 studenta. Taj se broj ubrzo povećava i danas iznosi 50-60 studenata godišnje.

Unatoč svim promjenama i teškoćama nastava se uvijek redovito odvijala. Čak i u ratnoj šk. god. 1991/92. nastava se održavala u reduciranu obliku u skloništu Fakulteta i podrumima grada Siska. Danas Metalurški fakultet u Sisku školuje studente VII/1 stupnja studija - opći smjer. Od osnutka Fakulteta 1978, naziv diplomiranog inženjera metalurgije steklo je 150 studenata. Godišnje se na Fakultet upisuje 50 studenata koje financira Ministarstvo, te 8 studenata i stranaca koji studiraju na svoj trošak.

Novi ciklus iseljavanja

Sisačka povijest promatrana kroz stoljeća, primjer je ponavljanja povijesnih iskustava. Dva su osnovna čimbenika diktirala razvoj Siska: vojni i gospodarstveni. Izmjenjujući se, oni su ga u pojedinim povijesnim razdobljima dovodili u središte pozornosti, da bi onda opet ostajao zaboravljen i prepušten sebi. Dokaz tomu su i događaji s kraja 20. stoljeća, kada se Sisak, po tko zna koji puta našao suočen s ratnim strahotama. U Sisku se 1991. god. organizira krizni štab i prvi dragovoljački odred u Hrvatskoj, kao odgovor na oružanu pobunu Srba. Uslijedila je agresija na civilno stanovništvo. Rat i izdvajanje hrvatskog gospodarstva iz jugoslavenskog i istočno europskog tržišta donijele su velike štete sisačkom gospodarstvu, a što se pak neposredno

odražava i na kulturni i socijalni razvoj grada. Sisak je ponovo postao izvoriste migracije mladog, sposobnog i obrazovanog stanovništva.

Rodna i obiteljska kuća autora, na Zelenom Bregu u Sisku, je 1991. oštećena u jednom artiljerijskom napadu iz okupirane Petrinje.

Ivica Košak

1) Ž. Tomičić, Panonski periplus. Arheološka topografija panonske Hrvatske, Zagreb, 1999. Pojedini povjesničari smatraju kako su Panoni slavenski narod. L. Schölzer. Allgemeine Weltgeschichte, B.1. Göttingen 1785., p, 231.

2) Der Eingang der Annalen des Tacitus: Historia. Zschr. f. alte Gesch. 10 (1961), 330-355 (Tacit, Ann. 2,32,3)

3) COHORS XXXII VOLUNTARIORUM CIVIUM ROMANORUM

4) Stjepan Pantelić u svom djelu: Pradomovina Slavena u srednjem Podunavlju iznosi tezu da su Panoni slavensko plema koje je u rimsko doba migriralo na sjever, Baltik, te se nakon avarskog pustošenja Panonije u sedmom stoljeću vratilo u svoju pradomovinu. Laus Split Croatia antiqua Mainz 2002., ISBN 953-190-122-8

Prvi put(a)

Riječ **put** nije samo imenica koja označava nešto po čemu se hoda, kuda se prolazi, nego uz redne brojeve služi kao priložni izraz za označavanje nekog slijeda ili redoslijeda. U takvom priložnom izrazu uvijek moramo upotrijebiti oblik **put** a ne *puta*.

Pravilno: Idem tamo **prvi put**, po **stoti put** ti ponavljam, već **treći put** kasniš, **drugi put** će biti bolje

Pogrješno: . . . *prvi puta*, . . . *po stoti puta*, . . . *već treći puta*, . . . *drugi puta*

Riječ **put** služi i kao priloška oznaka vremena zajedno sa zamjenicom ili prilogom, a oblik ovisi o padežu: **put** za vremenski akuzativ, gdje nam se lako može potkrasti grješka, a **puta** za vremenski genitiv, gdje sigurno nećemo pogriješiti

Pravilno:

a) akuzativ: navrate **svaki put** kad ovuda prođu, hoćemo li i **ovaj put** imati sreću s vremenom?, **koji put** čovjek zaboravi, gdje si bio **prošli put**, nije nam ovo **zadnji put**,

b) genitiv: uvijek sam dolazio, ali **ovog puta** ne mogu, nikad nisu zajedno, ali **prošlog puta** su došli skupa

Pogrješno u akuzativu: . . . *svaki puta*, . . . *ovaj puta*, . . . *koji puta*, . . . *prošli puta*, . . . *zadnji puta*

Kad riječ **put** stoji uz glavne brojeve kao priložni izraz umnožavanja onda se samo uz broj **jedan** rabi u jednini a uz sve ostale brojeve u dvojini (dvojina je oblik imenice uz glavne brojeve dva, tri i četiri, dok tek od broja pet počinje množina).

Pravilno: bit će dovoljno **jedan put** obojati zid, neću ponavljati **dva puta**, popeo se već **dvanaest puta** na Vaganjski vrh

Pravilno je i tvorenje složenica, gdje je to moguće: **jedanput**, **dvaput**, **triput**, **šestput**, **stoput**

Pogrješno: . . . *jedan puta*, . . . *dva put*, . . . *dvaputa*, . . . *stoputa*

Imenica "slučaj"

Imenica *slučaj* se danas često ne samo pogrješno nego i suvišno rabi. Jedan primjer suvišne uporabe je izraz *u slučaju čega* u smislu uvjetovanja, predviđanja ili odnosa uzroka i posljedice, jer slučaj je po svojoj naravi nepredvidiv i uzrok mu je nepoznat.

Pravilno: . . . **bude li** snijega ne ćemo doći, . . . **sretneš li** Mirka, nemoj mu ništa reći

Pogrješno: . . . *u slučaju* snijega ne ćemo doći, . . . *u slučaju da sretneš* Mirka, nemoj mu ništa reći

Drugi primjer nepotrebne uporabe je složeni izraz *biti slučaj s kim*, *biti slučaj kod koga* i slično.

Pravilno: . . . **slično je** tako bilo s njim, . . . rijetkost je tako razvedena obala kao što **je u** Hrvatskoj.

Pogrješno: takav *je slučaj bio* s njim, . . . rijetkost je tako razvedena obala kao što *je to slučaj kod* Hrvatske.

Riječ *slučaj* ćemo pravilno rabiti kad ne postoji odnos uzroka i posljedice, kad izražavamo nešto nepredvidivo.

Pravilno: . . . kojeg li **slučaja** pronaći izgubljeni privjesak na livadi, . . . **slučaj** je odlučio o mom zvanju.

Riječ *slučaj* rabimo i u jednom drugom značenju kad izražavamo da je do čega došlo, da je što nastupilo, nastalo.

Pravilno: . . . otkriven je **slučaj** primanja mita, . . . takav **slučaj** oboljenja je srećom rijedak

Okolica, okolina, okoliš

Slične su riječi, a razlike u značenju znatne, pa sve to skupa zahtijeva veliku pozornost u uporabi. Zanimljivo je možda spomenuti rijedak izuzetak –na pravilnu uporabu nas slabo upućuje stara hrvatska književnost. Sve tri riječi su potvrđene kao hrvatske, ali im je značenje izmiješano. Tek u novije vrijeme su prihvaćene razlike u značenju, pa je time danas i pravilna uporaba jasna. Riječ **okolica** je zemljopisni pojam koji označava kraj oko nekog mjesta ili grada, **okolina** je socijalni pojam i označava društvenu sredinu, dok je **okoliš** ekološki pojam i označava životni prostor životinjskih i biljnih vrsta.

Pravilno: Samobor ima lijepu **okolicu**, dobro je što je promijenio **okolinu**, treba održati **okoliš** poput Kopačkog Rita i Plitvičkih jezera.

Pogrješno: samoborska **okolina**, dobro što je promijenio **okolicu**, treba održati **okolicu** poput kopačkog Rita

Stvari i bića muškog roda

Kod imenica muškog roda koje označavaju nešto neživo (stvari, pojmove) četvrti padež (akuzativ) je jednak prvom (nominativ) dok je za imenice muškog roda koje označavaju bića četvrti padež jednak drugom (genitiv). Ovdje pripadaju i imenice muškog roda koje označavaju nešto što je prestalo živjeti.

Primjer: a) stvari – crtam **crtež**, pobijedio sam **umor**, b) bića – crtam **zmaja**, pobijedio sam **protivnika**, iz ruševina su izvukli **mrtvaca**, pokopali su **pokojnika**.

Iznimka je imenica **leš** (turcizam) koja se sklanja kao da označava stvar: pronašli su **leš**.

Međutim, kad imenica muškog roda koja označava stvar služi kao ime, naziv nečemu živom, onda ju moramo sklanjati kao da označava biće, a ne stvar (a). Isto to vrijedi i onda kad neku neživu stvar označavamo imenicom muškog roda za živo biće (b).

Pravilno: a) Hajduk za protivnika ima **Dinama**, u kolima sam promijenio **dinamo**, potraži **član** u ugovoru, potraži **člana** odbora, b) već dugo istražuje **raka**, istražuje zloćudni **tumor**, u šahu sam žrtvovao **konja**, u kartama sam bacio **dečka**, bacio sam **adut**.

Pogrješno: a) . . . za protivnika ima **Dinamo**, b) . . . istražuje **rak**, . . . bacio sam **aduta**

Radi potpunosti dodajmo i imenice muškog roda koje imaju dvojako značenje, pa jednom označavaju stvar, a drugi put biće. U tom ćemo slučaju istu imenicu sklanjati različito, sukladno tome što upravo označava, dakle prema pojašnjenju na početku članka.

Primjer: radije čitam **Vjesnik** nego Novi list, poslao sam **vjesnika** s porukom, imao sam puno prtljage pa sam potražio **nosača**, ugradio sam **nosač** radi pojačanja, čitam **vodič** jer ne poznajem grad, pitam **vodiča** koliko je visoka crkva.

Zastava, barjak i stijeg

U lijepoj domoljubnoj pjesmi "Marjane, Marjane" pjeva se o *barjaku*. To ipak nije dovoljna potvrda te riječi, jer je lako dokazati da se radi o turcizmu, a jedna druga riječ staroslavenskog podrijetla i istog značenja je nedvojbeno potvrđena kao hrvatska – *zastava*. Riječ *stijeg* je isto hrvatska, ali ne znači isto što i *zastava* – tkanina koja nosi državne boje i simbole – nego u starijem značenju označava koplje na kojem se vijori zastava, a rabi se i za označavanje cjeline koju čine koplje i zastava. Pripazimo: koplje bez zastave nije stijeg nego ostaje samo koplje.

Priredio: Ivo Andrijević

Izvori: Govorimo hrvatski, jezični savjeti, Hrvatski radio, Zagreb, 1997.

R. Vidović: Jezični savjeti, Logos, Split, 1983., I. Protuđer: Pravilno govorim hrvatski, vlastita naklada, Split, 1998.

B. Klaić: Rječnik stranih riječi, Zora, Zagreb, 1962., M. Šimundić: Rječnik suvišnih tuđica, Barka, Zagreb, 1994.

Krleža-Gesellschaft



Vortragende Marijana Erstić

„Als 1961 in den diesbezüglich eingeweihten Kreisen die ersten Gerüchte auftauchten, daß ein Jugoslawe für den Literatur-Nobelpreis vorgesehen sei, war man sich klar darüber, daß es entweder Ivo Andrić oder Miroslav Krleža sein müsse. Der Preis ging dann an Andrić, aber darum galt Krleža nicht weniger als zuvor, ja sein Werk wurde seithin im deutschen Sprachraum immer besser bekannt. Es ist ein umfangreiches und höchst wichtiges Werk, mit dem der heute Zweiundsiebzigjährige sich ausweisen kann, es umfasst Romane, Essays, Novellen und Dramen, und zumal der raffiniert verschlüsselte Zeitroman ‚Bankett in Blitwien‘ könnte sich sehr wohl als eine der wichtigsten politischen Satiren unserer Tage erweisen.“¹

Trotz dieser jubulatorisch-emphatischen Worte des österreichischen Schriftstellers, Essayisten und Verwalters der Werke Karl Krauss' Friedrich Torberg, trotz auch der mehrbändigen, von Viktor Žmegač und Reinhard Lauer in den 1980er und den frühen 1990er Jahren herausgegebenen deutschsprachigen Werk-Ausgabe² sowie einiger Einzelpublikationen in den beiden Inselverlagen³, im Verlag Volk und Welt⁴, im Suhrkamp⁵, im Pieper⁶, im Rowohlt⁷ und im Weiserverlag⁸ ist das Oeuvre Miroslav Krležas im deutschsprachigen Raum, namentlich in Deutschland, nach wie vor

eine *terra incognita*. Dabei kann gerade Krležas Werk mit seinen unzähligen Bezügen zu Fremdsprachen und fremden Kulturen, aber auch zu anderen Medien als eine Brücke zu Europa dienen – es muss „nur“ bekannt(er): d.h. neu aufgelegt, verlesen, adaptiert, besprochen werden.

Die „Krleža-Gesellschaft“, die im Rahmen der „Colonia Croatica e.V.“ auftreten wird, macht sich gerade diese Förderung der Werke Miroslav Krležas zum Ziel, auch über die kroatischen (Kultur-)Kreise hinaus. Die Möglichkeiten einer Bekanntmachung sind vielfältig und sie umfassen Lesungen aus den Werken genauso wie wissenschaftliche Einzelvorträge und in einer späteren Phase auch Tagungen sowie die Publikation der Ergebnisse in einer eigenen Zeitschrift – *Krležiana* –, die zunächst als Online-Ausgabe erscheinen wird.

Die Themen, denen sich die Gesellschaft widmen wird, sind zum Einen das teils übersetzte, im Handel jedoch nicht mehr erhältliche Opus Krležas – auch das ein Manko, das zu beheben ist –, aber auch die Übersetzung und Förderung der ins Deutsche noch nicht transponierten Schriften, ferner die Einordnung der Werke Krležas in den gesamteuropäischen Kontext und schließlich die Justierung der intermedialen Bezüge in Krležas Schaffen, mithin die Bekanntmachung und

Besprechungen der filmischen, theatralen und Radio-Adaptionen der Werke.

Für eine Mitarbeit mobilisiert werden sollen die Slawisten sowie interessierte Literatur- und Kulturwissenschaftler aus dem deutschsprachigen Raum, die Slawisten und Germanisten aus Kroatien, aber auch die Studierenden der Slawistik in Deutschland sowie alle am Werk Miroslav Krležas Interessierten.

Als eingetragener Verein strebt die Gesellschaft eine Mitgliedschaft in der „Arbeitsgemeinschaft literarischer Gesellschaften“ an; für einzelne Veranstaltungen und Publikationen wird sie sich künftig auch um die Mittel aus dem Etat dieses Vereins bemühen⁹.

Das Hauptanliegen der Gesellschaft ist die Korrektur jener Feststellung, die der österreichischer Essayist Karl-Markus Gauss über die deutschsprachige Krleža-Rezeption konstatieren musste, nämlich die Korrektur eines

„Name[ens], dessen man sich schmücken kann, ohne fürchten zu müssen, dass das, wofür er steht, auch weiter bekannt“ geworden sei, einer Figur, die „ungestraft“ hin- und hergeschoben werde, „auf jenem Schachbrett, an dem sich in mitteleuropäisch-illuminierter Cafés kongreß-erprobte Saloneuropäer darum bemühen, matte geistige Frische zu zeigen“; nicht viel mehr sei Miroslav Krležas, so Gauss weiter, „zuletzt in Österreich gewesen, während in Deutschland, zugegeben, seine Unbekanntheit ohnehin so enorm“ sei, „dass er nicht einmal in kultur-snobistischer Absicht gerühmt“ werde, „eben weil mit ihm so wenig verbunden“ werde, „dass kein fahler Schimmer des Ruhms auf den Redner selber abfiele“.¹⁰

Solcherart leider keineswegs unbegründeten Feststellungen entgegenzuwirken, wird das Hauptanliegen der „Krleža-Gesellschaft“ sein.

Marijana Erštić

1) Friedrich Torberg: „Über Miroslav Krleža“. In: *Das fünfte Rad am Thespiskarren. Theaterkritiken*. Bd. II (Gesammelte Werke in Einzelausgaben). München/Wien: Langen-Müller 1967, S. 454-457, hier S. 454.

2) Miroslav Krleža: *Die Rückkehr des Filip Latinovicz*. Üb. v. Martin Zöller. Königstein/Ts: Atheneum 1984; ders.: *Ohne Mich*. Üb. von Ina Jun-Broda. Königstein/Ts: Atheneum 1984; ders.: *Bankett in Blitwien*. Üb. v. Božena Begović. Königstein/Ts: Atheneum 1984; ders.: *Tausendundein Tod*. Üb. v. Božena Begović. Königstein/Ts: Atheneum 1984; ders.: *Der kroatische Gott Mars*. Üb. v. Milica Sacher-Masoch. Königstein/Ts: Atheneum 1984; ders.: *Galizien*. Üb. v. Milo Dor. Königstein/Ts: Atheneum 1985; ders.: *Eine Kindheit in Agram*. Üb. v. Barbara Antkowiak. Frankfurt/M.: Atheneum 1986; ders.: *Essays*. Hgg. v. Reinhard Lauer. Üb. v. Rupprecht S. Baur. Frankfurt/M.: Atheneum 1987.

3) Ders.: *Der Großmeister aller Schurken (In extremis)*. Üb. v. Miodrag Vukić. Frankfurt am Main: Insel 1963; ders.: *Beisetzung in Theresienburg*. Erzählungen. Üb. v. Barbara Sparing. Leipzig: Insel 1977.

4) Ders.: *Essays*. Üb. v. Barbara Sparing. Berlin: Volk und Welt 1974; ders.: *Kindheit*. Üb. v. Barbara Antkowiak. Berlin: Volk und Welt 1981.

5) Ders.: *Die Rückkehr des Filip Latinovicz*. Üb. v. Klaus Winkler. Frankfurt/M.: Suhrkamp 1961 (S. auch Anm. 2; erschienen auch in: Frankfurt/M.: Fischer 1987); ders.: *Beisetzung in Theresienburg*. Erzählungen. Üb. v. Klaus Winkler. Frankfurt/M.: Suhrkamp 1964.

6) Ders.: *Requiem für Habsburg*. Erzählungen. Üb. v. Božena Begović. München: Pieper 1968.

7) Ders.: *Ohne mich*. Üb. v. Ina Jun-Broda. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt 1966; ders.: *Beisetzung in Theresienburg*. Üb. v. Klaus Winkler. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt 1991.

8) Ders.: *Illiricum Sacrum*. Essays. Üb. v. Klaus Detlef Olof und Andrej Ivanji. Klagenfurt: Wieser 1996.

9) Vgl. (letzter Zugriff am 13.05.05.): <http://home.snafu.de/alg/impressu/impressum.html>

10) Karl-Markus Gauß: „Miroslav Krleža oder Die Literatur darf nicht vergessen“. In: *Tinte ist bitter. Literarische Porträts aus Barbaropa*. Klagenfurt: Wieser, 1992, S. 20-22.

KATA STAHL

stalni
sudski
tumač i
prevoditelj

MOJA NOVA ADRESA
Nerotal 18, 65193 Wiesbaden
(autobusna linija 1,
stanica Nerobergstraße)
Tel.: 0611-3000480
Fax: 0611-302136
E-mail: info@katastahl.de

Djelić Hrvatske usred Wiesbadena

Međunarodni ljetni festival u Wiesbadenu, održan 17. rujna 2005.

Hrvatska kulturna zajednica redovito, već od samog njenog osnutka sudjeluje na Međunarodnom ljetnom festivalu grada Wiesbadena, koji se ove godine održao u subotu, 17. rujna. Dan je bio prekrasan, sunčan i topao što je svakako izmamilo mnoštvo posjetitelja na veliki gradski trg u središtu grada.



Velika zaposlenost na hrvatskom štandu

Zanimanje za hrvatski štand je bilo veliko. Fotografije s motivima hrvatskih krajolika i gradova, kojima je štand bio ukrašen privlačile su naročito naše njemačke goste koji su nam s puno oduševljenja pričali kako su proveli dopust u Hrvatskoj; gdje su bili i kako im je bilo, naglašavajući uvijek ponovo kako imamo prekrasnu zemlju. A da je Hrvatska postala vrlo privlačno i traženo turističko odredište dokazuju prospekti koji su u vrlo kratkom vremenu bili razgrabljeni.

Vrlo traženi bili su također hrvatski kolači i crno vino, koje je u Wiesbadenu već postalo čuveno i

upravo zahvaljujući njemu štand HKZ-a ima svoje stalne posjetitelje, moglo bi se reći stare znance. Uz vino, crno i bijelo, nudili smo, sad već tradicionalno, pržene srdelice.



Stariji, mlađi i najmlađi prijatelji HKZ-a

Štand je bio neprekidno pun pa su vrijedni pomagači, članovi HKZ-a imali pune ruke posla.

U ranim poslijepodnevним satima, u kulturnom programu festivala, nastupila je folklorna grupa Hrvatske katoličke župe izvevši vrlo uspješno nekoliko hrvatskih narodnih plesova.

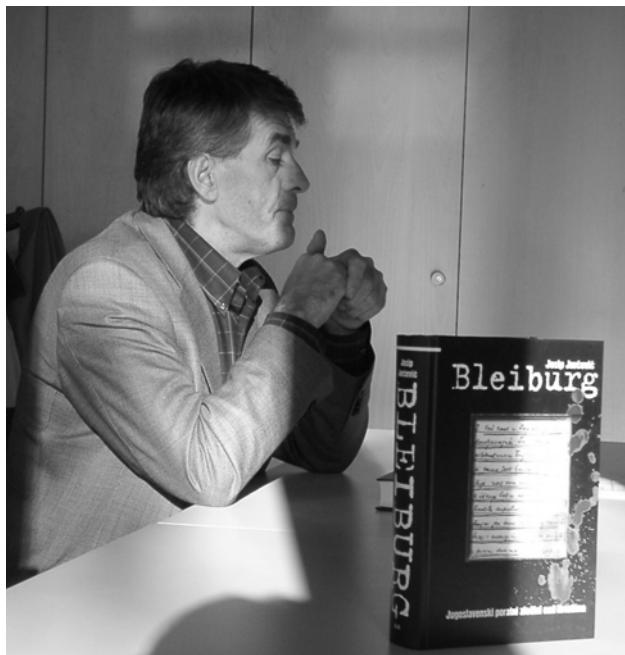
(BAn)



Hrvatska župa je u Ljetnom slavlju sudjelovala sa svojom Folklornom grupom

Nedostatak političke volje

Hrvatska župa i HKZ Wiesbaden upriličili su u nedjelju 13. studenog 2005. u Hrvatskom župnom domu "Kardinal Franjo Kuharić" predstavlanje knjige prof. dr. Josipa Jurčevića: "Bleiburg – Jugoslavenski poratni zločini nad Hrvatima".



Josip Jurčević o svojoj knjizi - temeljena na znanstvenim istraživanjima

Jedan od mnogih načina obilježavanja žalosne 60. obljetnice strašne Bleiburške tragedije je i izdavanje knjige prof. dr. Josipa Jurčevića: "Bleiburg – Jugoslavenski poratni zločini nad Hrvatima". Knjiga je prvo znanstveno djelo o golemim razmjerima represije nad hrvatskim građanima koju je nakon završetka Drugog svjetskog rata provodila vlast komunističke Jugoslavije. Najvećim se dijelom temelji na dokumentima iz jugoslavensko-komunističkih izvora, javnosti do sada nepoznatim ili nedostupnim.

Zašto je to prvo znanstveno djelo teško je objasniti, kad je Hrvatska najkasnije od Oluje imala dovoljno vremena i prilike da se u miru posveti obradi svoje što nepoznate što krivotvorene novije prošlosti. Zašto prepuštamo drugima da nam, redovito na našu štetu, tumače vlastitu prošlost mogao nam je reći netko tko je bez ikakve službene pomoći samo vlastitim zalaganjem odlučio napraviti taj prvi korak i znanstveno obraditi jedan od najgorih zločina koji su se dogodili u Europi poslije Drugog svjetskog rata – prof. dr Josip Jurčević.

Pozvali smo ga u Wiesbaden da nam predstavi svoju knjigu, ali poznavajući ga iz jednog prijašnjeg

susreta, očekivali smo i puno više – ocjenu cjelokupnih uvjeta za rad onih znanstvenika koji su voljni svoje sposobnosti podrediti visokom cilju promicanja jedne druge slike o Hrvatskoj, nego što je ona sustavno slikana rukom UDB-e tijekom zadnje polovice dvadesetog stoljeća.

Josip Jurčević nas nije razočarao. Ispunio je naša očekivanja, govoreći iskreno i otvoreno, jasno i određeno, optužujući dokazano, a zagovarajući razumijevanje gdje se mogla naći isprika. Nije nas razočarao, ali nas je itekako rastužio, jer je potvrdio naše slutnje da se ulasku u Europu žrtvuje sve, i hrvatska prošlost i hrvatski ugled. Njegova je knjiga u takvom ozračju skoro očajnički pokušaj da se hrvatska politika uvjeri u potrebu postavljanja temelja za ulaz u Europu koji bi bili:

- Hrvatska je žrtva fašizma zvanog komunizam

- Hrvatska je žrtva europske opsjednutosti utopijom Ujedinjenog Balkana.

Knjiga je i druga značajna poruka hrvatskoj politici: ima i znanstvenika i znanja da se takvi temelji postave, jedino što još nedostaje je politička volja. Ja dodajem: nije to nedostatak političke volje nego je to politički kukavičluk!!

Možda premalo izvješćujem o knjizi, zaokupljajući se porukama koje sam iz susreta s Josipom Jurčevićem zaprimio. Zato ću o knjizi reći: ona je znanstveno djelo koje je uspjelo u dvojakoj, teško spojivoj namjeri: biti podjednako zanimljivo za široki krug čitatelja kao i nalazima svojih znanstvenih rasčlamba poslužiti uskom krugu znanstvenika za dalja i opsežnija istraživanja. Priznade Jurčević otvoreno i iskreno: nebrojene Jugo-komunističke zapise je pregledao i obradio, ali ih je još deset puta toliko nedirnutih ostalo. Time je nedvojbeno poručio da bi njegova knjiga trebala biti tek početak sustavnog rada grupe znanstvenika (uz punu podršku hrvatske države) s jasno određenom i dogovorenim podjelom zadataka, koji bi urodio besprijekornom znanstvenom obradom novije hrvatske prošlosti. Upravo bi to bilo ubojito oružje protiv propagande temeljene na pukim lažima i izmišljotinama.

IvAn

Bogečki Božić

V črnoj mračnoj noći svetlost večnog

Zvezda mladog kralja vodi nas iz

Zvon se čuje, zove drage ljude

Vuskij puti, skoro da ih nema samo steza

Žure bokci oči suzne, hoće oni

Dete malo, svetlost, pravdu, ljubav

Dare svoje drage oni nose,

čistu dušu, sebe, dobra dela,

V crkvi miris bora, sveće, tajne

Tu se moli, peva, čista milost

V jaslama dečec Isus nada naša

Pored njega otec, mati,

njim bdi !

znaka

mračka

Bog se rodi,

u njemu vodi

kralja svoga

živog Boga

luć svetleću,

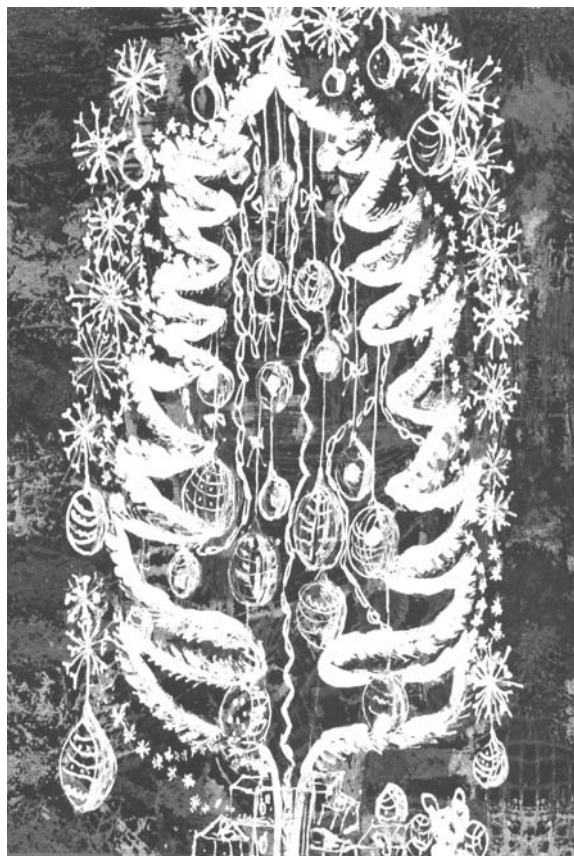
sveću dišeću

bokci kleče

z neba teče

slatko spi,

nebo nad



Ivan Crnčić

**Radujemo se što u redovima
Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden
možemo pozdraviti nove članove**

Agnezu i Ivana Matotek

**i vjerujemo u plodnu suradnju
na uzajamno zadovoljstvo i korist.**

Kulturell etabliert

365 Tage beim Kroatischen Hochschulverein Darmstadt

Was ist überhaupt "der kroatische Hochschulverein"?

Wir sind ein studentischer Verein, der allen kroatischen und kroatisch- abstammenden Studenten bei der Studiumsdurchführung gerne Beratung und Unterstützung bietet. Ziel ist sowohl den interkulturellen Austausch als auch gleichzeitig die Integration in Deutschland zu fördern.



Gute Laune während einem Ausflug

Offiziell gegründet wurde der Verein im Jahre 2000. Schon Jahre davor bildete sich allmählich eine realisierbare Vorstellung, geprägt von anderen ausländischen Hochschulgruppen, die sich gegenseitig halfen, mit selbstorganisierten Veranstaltungen kulturell etablierten und das Interesse anderer an der eigenen Kultur weckten. Gerade, weil die kroatisch abstammende Bevölkerung im Rhein- Main- Gebiet hohe Zahlen aufwies und dies auch entsprechend bei den Studentenzahlen bemerkbar wurde, erstaunten die damaligen Vereinsgründer über den Mangel an kulturellem Austausch.

Zurückblickend an die damaligen Ziele engagiert sich der „heutige“ Verein immer noch in vielen Schichten. Regelmäßig findet der jährliche Neujahrsempfang der TU Darmstadt statt, der allen ausländischen

Hochschulgruppen ermöglicht, Traditionelles aus dem eigenen Land vorzustellen. Unter hohem Selbstengagement bereitet der HSDA (Hrvatsko Drustvo Sveucilista Darmstadt) hausgemachte kroatische Spezialitäten und präsentiert alttümliche Trachten aus verschiedenen Teilen Kroatiens. U. a. ist für das kommende Jahr eine Folkloretanzaufführung geplant.



Chill & Grill Party

Auch hat sich die Cronic Party im Laufe der Jahre ihren Namen verschafft, was nicht anders zu erwarten war hinsichtlich der Zeit und Arbeit, die dort zur Organisation und Durchführung hineingesteckt wurde. Die Partys sollen Studenten aller Nationen die Möglichkeit verschaffen, interkulturelle Kontakte zu knüpfen und vor allem, neben den studentischen Aufgaben, viel Freiraum zum Feiern bieten.

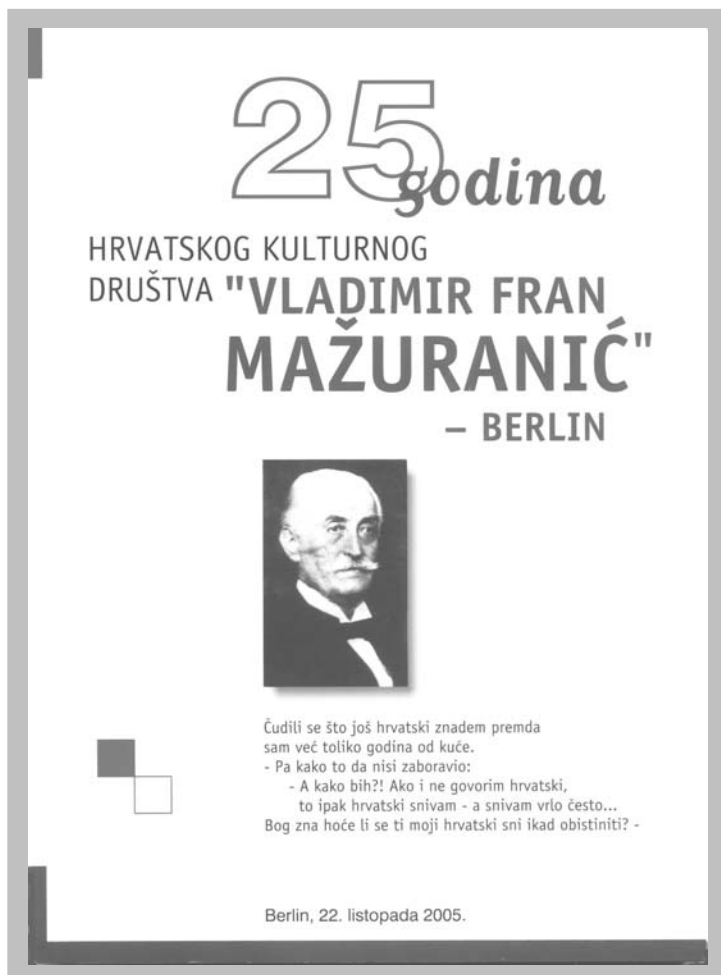
Besonders erachtenswert ist das Gedenkturnier für den an einer seltenen Krankheit verstorbenen Vereinsmitbegründer R. Mandić. Im Frühjahr finden in den Sporthallen der TUD Basketball- und Fußballspiele statt, für die sich Mannschaften kostenpflichtig anmelden und der komplette Erlös der Forschungsförderung, die an der Rezeptur der Krankheit arbeitet, gespendet wird. Fast traditionell ist das darauffolgende selbstgebackene Kuchenessen.

Zu den Großaktivitäten zählen noch die Grill&Chill-Partys, die meistens am Ende des Sommersemesters, als gemeinsamer Ausklang und hoffentlichem Einklang in den Sommerurlaub, gern gesehen werden.

Am Ende des Jahres bzw. zu Beginn des Wintersemesters findet regelmäßig eine Vollversammlung statt, die uns, den Vereinsmitgliedern, und besonders den Neuankömmlingen, ermöglicht, neue Ideen zu spinnen und sie im Laufe der 365 Tage im Jahr zu verwirklichen.

Ružica Kasalo

25 godina HKD-a “Vladimir Fran Mažuranić”- Berlin



Berlinsko Hrvatsko kulturno društvo “Vladimir Fran Mažuranić” proslavilo je u subotu, 22. listopada u prekrasnoj dvorani općinske vijećnice Wilmersdorf – Charlottenburg, dvadesetipet godina postojanja i rada. Svečanoj akademiji nazočilo je preko stotinu gostiju, članova i prijatelja društva što je svečanosti dalo posebnu čar. Na početku je zbor mladih HKM Berlin pod ravnanjem župnika fra Petra Ćirka izveo hrvatsku himnu “Lijepu našu” a potom su voditelji prof. Helena Perić-Jadrić i urednik emisije na hrvatskome jeziku radija Berlin-Brandenburg, Stjepan Adrian Kostre pozdravili sve nazočne i dali riječ predsjedniku Društva, Ivanu Iveku Milčecu. Nakon pozdravnih riječi, predsjednik je rekao da bi se o Društvu dalo govoriti satima, ali da će on, što je moguće kraće govoriti o proteklih 25 godina. Poznato je, rekao je predsjednik, da je utemeljitelj HKD “V. Fran Mažuranić” fra Rafo Begić! 9. prosinca 1980. okupio je tridesetak istomišljenika različitih zvanja koji

su te zimske večeri osnovali kulturno društvo i dali mu ime vinodolskog velikana zbog činjenice da je on živio i 1928. umro u Berlinu. Zadaća Društva bila je organizirati kulturne večeri na kojima bi se govorilo o hrvatskim piscima, jeziku, vjeri i još nekim temama koje su zanimale članove, ali i sve veći broj onih koji, možda, nisu imali prilike čuti za Ivana Gundulića, Marka Marulića, fra Andriju Kačića Miošića, Augusta Šenou, Miroslava Krležu, Ivana Raosa i mnoge druge.

U 25 godina postojanja održano je preko 200 književnih, informativnih i zabavnih večeri (prosjeak je 8 priredaba u godini) na kojima su nastupali istaknuti hrvatski jezikoslovci, književnici, teolozi, političari, ali i članovi Društva. Članovi društva napisali su i izdali u vlastitoj nakladi nekoliko knjiga; prijašnji župnik i potpredsjednik fra Jozo Župić napisao je knjižicu-molitvenik sv. Klement u Berlinu, knjige Glas iz tuđine (prevedena na njemački) i Crtice iz života misionara, Ivek Milčec napisao je dvije knjige crtica iz iseljeničkog života, Pinklec i Pod starim hrastom, a Ana Wegener knjigu sjećanja Ožiljci.

Društvo je priredilo nekoliko koncerata ozbiljne glazbe na kojima su izvođači bili svjetski poznati Zagrebački kvartet, Zagrebački liječnici-pjevači, zbor i orkestar splitske crkve Gospe od zdravlja te koncert duhovne šansone fra Šite i Radovana Ćorića. Bili smo domaćini folklornoj družini Gradišćanskih Hrvata “Rosica” iz slovačkog Devinskog novog mesta, HSPD “Podgorac” iz

Zagreba te KUD Jankovci iz slavonskih Starih Jankovaca. Društvo je bilo suosnivač kriznog stožera za pomoć Hrvatskoj, Hrvatskog svjetskog kongresa za Njemačku i Saveza hrvatskih društava Berlin.

Povodom obilježavanja desete, petnaeste i dvadesete obljetnice Društva, izdane su Spomen-knjige, a sada, za 25 godišnjicu izdali smo vrlo lijepu fotomonografiju s mnoštvom slika i vrijednih podataka o HKD “V. Fran Mažuranić”. Predsjednik Milčec je podsjetio na jedan značajan događaj koji je možda kasnije i potaknuo župnika, fra Rafu da osnuje kulturno društvo i da mu da ime vinodolskog velikana. Naime, sada već davnog 16. studenoga 1974., Hrvatima u zap. Berlinu upućen je, usmeno ili pismeno, poziv svećenika-misionara Dane Milasa, Mate Božića i Jerka Jurića da četiri dana kasnije, tj. 20 studenoga, prisustvuju svečanosti otkrivanja spomenika hrvatskom književniku Vladimiru Franu Mažuraniću koji je živio i umro u Berlinu. Dobrovoljnim

prilozima naših radnika, a posebno ugostitelja, dalo se napraviti nadgrobnu ploču-spomenik koja je postavljena na mjesto gdje su sve do 1971. počivali Franovi posmrtni ostaci koji su tada, zalaganjem Društva hrvatskih književnika preneseni na groblje u rodni Novi Vinodolski. O spomeniku brine naše društvo koje uredno plaća sve grobne pristojbe. Na kraju svoga govora, predsjednik je apelirao na članove Društva a pogotovo na one koji će ostati živjeti u Berlinu, neka ne dozvole da HKD "V. Fran Mažuranić" kao i Franov spomenik, padnu u zaborav, da se ne bi dogodilo kao što g. Lucian Brumnjak u berlinskome izdanju (1988.) spomen-knjige "Lišće" piše: "da smo tako nesretan, nemaran i zaboravan narod, te prepuštamo strancima da se brinu o grobovima naših velikana, bilo iz pijeteta ili iz nekih drugih pobuda."

Nakon predsjednika nazočne su pozdravili i fra Petar Ćirko, župnik HKM u Berlinu, saborska zastupnica Zdenka Babić-Petričević, prof. Slavko Novokmet, izaslanik Veleposlanstva RH u Berlinu, Oleg Butković, gradonačelnik Franovog rodnog grada Novog Vinodolskog, Jochen Gotz, u ime općine Wilmersdorf-Charlottenburg, Nenad Zakarija, glavni urednik časopisa Matica kao predstavnik HMI, dr. Adolf Polegubić, glavni

urednik Žive zajednice kao predstavnik Hrvatskog dušebrižničkog ureda u Njemačkoj, te fra Jozo Župić i fra Ivan Dotur, nekadašnji župnici Hrvatske katoličke misije u Berlinu. Svi govornici su pohvalili organizatore ovoga slavlja i istaknuli ogromnu važnost i značenje "Mažuranićevog" srebrnog jubileja među berlinskim Hrvatima, ali i šire.

Nakon pozdravnih riječi počasnim gostima i članovima društva podijeljene su zahvalnice i povelje.

U kulturno-umjetničkom programu veliki folklor HKM Berlin izveo je Ličko kolo, zbor mladih prekrasan recital "Njoj-domovini Hrvatskoj" kojega je napisao fra Petar Ćirko. Potom su članovi-pjesnici; prof. Helena Perić, Ivek Milčec i Ana Wegener recitirali svoje pjesme, a predstavljena je i vrlo vrijedna fotomonografija bogata podacima o dvadesetpet-godišnjem radu Društva.

Nakon službenog dijela programa priređen je domjenak gdje se uz jelo i piće još dugo razgovaralo o "Mažuranovićevih" dvadeset i pet ljeta.

Ivek Milčec

HRVATSKA KULTURNA ZAJEDNICA MAINZ KROATISCHE KULTURGEMEINSCHAFT MAINZ e.V.

Poziva na druženje u
„Hrvatski kafić“
svake nedjelje od 16:00 do 20:00 sati
u kući Mainz-Zagreb, Augustusstr. 29, Mainz



O B A V I J E S T I

Hrvatski župni dom "Kardinal Franjo Kuharić"

Holsteinstr. 15A, ugao Waldstr, Wiesbaden

Jednom mjesečno, petak u 17 sati

**Redovni otvoreni sastanci
predsjedništva HKZ-a Wiesbaden
(sljedeći sastanak 13. siječnja 2006.)**

Svakog ponedjeljka u 19 sati

Vježbanje folklorne skupine HKZ-a Wiesbaden

Svakog utorka u 18 sati

Tečaj služenja internetom

Katolička zajednica Maria Hilf

Kellerstr. 37, Wiesbaden

Svake prve i treće subote u mjesecu od 19 do 22 sata

Kuglana: kuglanje za članove HKZ-a Wiesbaden

Ured Caritasa

Alcide-de-Gasperi-Str. 2, Wiesbaden

svake srijede od 14 – 18 sati

Knjižnica HKZ-a Wiesbaden, posuđivanje knjiga

Predviđeno u veljači 2006.

Dvodnevni izlet u Stralsund i otok Rügen, Ostsee

Cijena : 99, 00 EUR po osobi

Predviđeno u svibnju 2006.

Studijsko putovanje u Dresden

**. Razgledavanje starog baroknog grada sa svim
njegovim znamenitostima, a između ostalog
i nedavno obnovljene Frauenkirche.**

**. Izlet i vožnja stjenovitom obalom Elbe,
poznatom pod imenom Saksijska Švicarska.**

**. Sve dalje pojedinosti i cijena biti će
pravovremeno objavljeni.**

**. Vaše zanimanje za izlet možete već sada prijaviti na:
tel. 06128 - 42483 ili elektronskom poštom rijec@web.de**

svakog utorka,
od 18:00 do 19:30 sati
u Hrvatskom župnom domu
Wiesbaden, Holsteinstr. 15A

prvi zimski
semestar
tecaja
besplatan

- Tecaj -
- služenja -
- internetom -

Što nam
sve treba
za internet?

Koliki su troškovi?

Gdje je što na internetu?

O čemu moram brinuti?

Moderna oprema
Nastava skrojena
za potrebe polaznika

